

Risk- och sårbarhetsanalys för Uppsala län 2013

LÄNSSTYRELSENS
MEDDELANDESERIE
2013:09
ENHETEN FÖR SAMHÄLLSSKYDD
OCH BEREDSKAP
ISSN 1400-4712

Omslagsfoto
Översvämmad väg utanför Skyttorp, Uppsala län. Våren 2013.
Fotograf: Johan von Knorring

Kontaktperson: Pirjo Nordqvist
Telefon 010-22 333 14
E-post: pirjo.nordqvist@lansstyrelsen.se

Länsstyrelsen i Uppsala län
Hamnesplanaden 3
751 86 Uppsala
Tfn: 010-22 33 000 (vxl)
E-post: uppsala@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/uppsala

Länsstyrelsens Meddelandeserie 2013
ISSN 1400-4712
Tryck: Länsstyrelsens reprocentral

Förord

Länsstyrelsen sammanställer årligen en regional risk- och sårbarhetsanalys i enlighet med förordningen (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap och förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion samt Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om statliga myndigheters risk- och sårbarhetsanalyser (MSBFS 2010:7).

Den regionala risk- och sårbarhetsanalysen omfattar såväl Länsstyrelsen som myndighet, som länet och är en del av en ständigt pågående process för att bygga upp en god krisberedskap i länet. Syftet med risk- och sårbarhetsanalysen är att den ska utgöra en grund för det förebyggande krisberedskapsarbetet i länet.

Risk- och sårbarhetsanalysen ska också ge en bild av vilka risker, hot och sårbarheter som finns i Uppsala län och vilken förmåga vi har att motstå och hantera dessa, så att krisberedskapsarbetet kan inriktas på ett effektivt sätt.

En förhoppning är också att analysen ska vara intressant för allmänheten och att den, genom rapporten, kan öka sin medvetenhet om de risker som finns samt länets förmåga att hantera dessa.

Uppsala den 15 november 2013

Peter Egardt
Landshövding

Pirjo Nordqvist
Samordnare krisberedskap

1. ÖVERGRIPANDE BESKRIVNING AV MYNDIGHETEN OCH DESS ANSVARSOMRÅDE	3
2. ÖVERGRIPANDE BESKRIVNING AV ARBETSPROCESS OCH METOD	5
ÖVERSIKTLIG REGIONAL SAMMANSTÄLLNING, ANALYS OCH VÄRDERING AV KOMMUNERS OCH LANDSTINGETS RISK- OCH SÅRBARHETSANALYSER.....	6
3. ÖVERGRIPANDE BESKRIVNING AV IDENTIFIERAD SAMHÄLLSVIKTIG VERKSAMHET INOM MYNDIGHETENS ANSVARSOMRÅDE	13
4. IDENTIFIERADE OCH VÄRDERADE HOT, RISKER OCH SÅRBARHETER	14
KÄRNKRAFTVERK	14
ELFÖRSÖRJNING	15
SEVESOANLÄGGNINGAR	15
FARLIG VERKSAMHET	16
BRÄNSLE	16
EPIZOOTI OCH ZOONOS	16
DRICKSVATTEN	16
GRUVHÅL	17
DAMMAR.....	17
KLIMATFÖRÄNDRINGAR	17
SOCIALA RISKER	19
5. KRITISKA BEROENDEN INOM MYNDIGHETENS ANSVARSOMRÅDE	19
TRANSPORTER.....	20
LIVSMEDELSFÖRSÖRJNING	21
KOMMUNALTEKNISK FÖRSÖRJNING	23
INRE SKYDD OCH SÄKERHET	25
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD	27
ELEKTRONISKA KOMMUNIKATIONER	30
ENERGI	31
DRIVMEDEL	33
6. ÖVERGRIPANDE BESKRIVNING AV VIKTIGA RESURSER SOM MYNDIGHETEN KAN DISPONERA FÖR ATT MOTSTÅ ALLVARLIGA STÖRNINGAR OCH HANTERA KRISER	35
LÄNSSTYRELSENS RESURSER	35
LÄNSSTYRELSENS KRISBEREDSKAPSORGANISATION.....	35
LÄNSSTYRELSENS GEOGRAFISKA OMRÅDESANSVAR	36
7. BEDÖMNING AV FÖRMÅGAN INOM MYNDIGHETENS ANSVARSOMRÅDE ATT MOTSTÅ OCH HANTERA IDENTIFIERADE HOT OCH RISKER	37
8. SÄRSKILD FÖRMÅGEBEDÖMNING ENLIGT FÖRUTSÄTTNINGAR SOM MYNDIGHETEN FÖR SAMHÄLLSSKYDD OCH BEREDSKAP BESLUTAR	42
FÖRMÅGA OBEROENDE AV HÄNDELSE	42
FÖRMÅGA MED HÄNDELSE GNSS	43
9. PLANERADE OCH GENOMFÖRDA ÅTGÄRDER, SAMT EN BEDÖMNING AV BEHOV AV YTTRELLIGARE ÅTGÄRDER MED ANLEDNING AV RISK- OCH SÅRBARHETSANALYSENS RESULTAT.....	44
GENOMFÖRDA ÅTGÄRDER ENLIGT REGLERINGSBREVET 2013.....	44
GENOMFÖRDA ÅTGÄRDER UNDER 2013 ENLIGT LAGSTADGAT ANSVAR.....	45
GENOMFÖRDA ÅTGÄRDER ENLIGT HANDLINGSPLAN FRÅN RISK- OCH SÅRBARHETSANALYSEN 2012	46
PLANERADE ÅTGÄRDER 2014	47
BEDÖMNING AV BEHOVET AV YTTRELLIGARE ÅTGÄRDER MED ANLEDNING AV RISK- OCH SÅRBARHETSANALYSENS RESULTAT	48

1. Övergripande beskrivning av myndigheten och dess ansvarsområde

Länsstyrelsen ska verka för att nationella mål får genomslag i länet samtidigt som hänsyn ska tas till regionala förhållanden och förutsättningar. Länsstyrelsen ska samordna olika samhällsintressen utifrån ett statligt helhetsperspektiv och främja länets utveckling och hålla regeringen underrättad om vad som händer i länet. Länsstyrelsens verksamhetsområde är stort och arbetsuppgifterna omfattar bland annat miljöskydd, samhällsplanering, naturvård, veterinära frågor, EU-frågor, lantbruks- och bidragsärenden, beredskapsfrågor, jämställdhet mellan kvinnor och män och mycket annat. Vid höjd beredskap är länsstyrelsen den högsta civila totalförsvarmyndigheten i respektive län. Länsstyrelsen lyder direkt under regeringen och svarar för den statliga förvaltningen i länet, där inte någon annan myndighet har ansvaret.

Uppsala län

Uppsala län har en landareal som omfattar 7 037 km². Drygt hälften av länets landareal, 55 procent, består av skogsmark och 25 procent av jordbruksmark. Länet har drygt 250 sjöar om minst 1 hektar. Skärgården omfattar 11 300 öar, holmar och skär.

I länet ingår åtta kommuner- Uppsala, Enköping, Knivsta, Håbo, Östhammar, Tierp, Älvkarleby och Heby. Nästan två tredjedelar av länets befolkning bor i Uppsala kommun.

Länets största stad är residensstaden Uppsala med cirka 206 000 invånare. Uppsala län är ett av Sveriges snabbast växande län. Tillsammans med Stockholm och Mälardalen utgör länet landets största arbetsmarknad med en tredjedel av den svenska befolkningen. Uppsala läns befolkning har ökat stadigt de senaste åren och den 30 juni 2013 var invånarantalet enligt SCB cirka 343 000 personer.

Den tydligaste riskbilden för Uppsala län, och den med störst konsekvenser, är ett plötsligt uppkommet haveri i Forsmarks kärnkraftverk med stort utsläpp. Sannolikheten för att en allvarlig olycka skall inträffa vid kärnkraftverket i Forsmark bedöms dock som låg. Järnvägen genom Uppsala stad är idag en av de hårdast trafikerade järnvägslinjerna i Sverige. En del av godstrafiken utgörs av tåg som innehåller en eller flera vagnar med farligt gods. Vidare finns i länet ett flertal Sevesoanläggningar och verksamheter som hanterar en mängd farliga ämnen, vilka utgör en potentiell risk för omgivningen. I arbetet med att analysera konsekvenser av klimatförändringar har risken för översvämningar från skyfall och risken för ras och skred blivit tydligare.

Länsstyrelsens roll och ansvarsområde inom krisberedskap

Länsstyrelsens ansvarsområde inom krisberedskap regleras genom förordning (2007:825) med länsstyrelseinstruktion, lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO), lag (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap samt förordning (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap (krisberedskapsförordningen).

Länsstyrelsen är den högsta civila totalförsvarmyndigheten inom länet och har en sammanhållande funktion mellan lokala aktörer såsom kommuner och landsting, och den nationella nivån inom sitt geografiska område.

Länsstyrelsen ska, enligt krisberedskapsförordningen, verka för att samordning sker inom länet och med andra län. Under en kris ska länsstyrelsen dels verka för samordning mellan kommuner, landsting och myndigheter, dels verka för samordning av informationen till allmänhet och företrädare för massmedia. I en krissituation ska länsstyrelsen även, efter beslut av regeringen, verka för att prioritera och inrikta statliga och internationella resurser.

Enligt förordning (2007:825) med länsstyrelseinstruktion har Länsstyrelsen i uppgift att minska sårbarheten i samhället, bevaka att risk- och beredskapshänsyn tas i samhällsplaneringen och utveckla en god förmåga att hantera sina uppgifter under fredstida krissituationer och höjd beredskap.

Länsstyrelsen ska ha en tjänsteman i beredskap (TiB) med uppgift att initiera och samordna det inledande arbetet för att upptäcka, verifiera, larma och informera vid allvarliga kriser som berör länet.

Vid en allvarlig kris, som berör länet eller medför behov av samverkan med kommuner eller andra aktörer, ska länsstyrelsen ha förmåga att omgående kunna upprätta en ledningsfunktion.

I förordning (2007:825) med länsstyrelseinstruktion anges att länsstyrelsen ska vara sammanhållande inom sitt geografiska område och före, under och efter en kris verka för samordning och gemensam inriktning av åtgärder. Länsstyrelsen ska särskilt:

- ansvara för att en gemensam regional lägesbild sammanställs vid krissituationer,
- stödja de aktörer som är ansvariga för krisberedskapen i länet avseende planering, upprättande av risk- och sårbarhetsanalyser samt genomförande av utbildning och övning,
- upprätta ett regionalt råd för skydd mot olyckor och krisberedskap,
- upprätta regionala risk- och sårbarhetsanalyser,
- följa upp kommunens tillämpning av lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid en extraordinär händelse i fredstid och vid höjd beredskap (LEH),
- årligen rapportera till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) vilka beredskapsförberedelser som kommuner och landsting har vidtagit,
- verka för att den verksamhet som berörda aktörer bedriver inom länet avseende krisberedskapen bidrar till att en grundläggande förmåga till civilt försvar uppnås

I Uppsala län finns kärnkraftverket Forsmark. Enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor ansvarar Länsstyrelsen för räddningstjänsten vid utsläpp från en kärnteknisk anläggning i sådan omfattning att särskilda åtgärder behövs för att skydda allmänheten eller vid överhängande fara för ett sådant utsläpp. Länsstyrelsen skall också ansvara för sanering efter utsläpp från en kärnteknisk anläggning. Länsstyrelsens ansvar gäller oavsett om det handlar om en svensk eller utländsk kärnteknisk olycka.

2. Övergripande beskrivning av arbetsprocess och metod

Avgränsningar

Risk- och sårbarhetsanalysens innehåll och disposition följer Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om statliga myndigheters risk- och sårbarhetsanalys (MSBFS 2010:7). Länsstyrelsen har även beaktat de punkter som nämns i 9 § i förordningen (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap gällande risk- och sårbarhetsanalysens innehåll. I enlighet med Länsstyrelsens geografiska områdesansvar omfattar den regionala risk- och sårbarhetsanalysen dels sådana risker som medför en regional påverkan, dels övriga risker som kan påverka Länsstyrelsens förmåga att bedriva verksamhet.

Riskinventeringen har avgränsats enligt följande kriterier:

- konsekvensen av risken bör vara att minst två kommuner drabbas
- konsekvensen av en händelse i en kommun påverkar hela eller delar av länet
- risker som anställda på länsstyrelsen utsätts för i sitt dagliga arbete och som kan leda till att arbetet inte kan bedrivas.
- risker som kan påverka Länsstyrelsen som myndighet och dess förmåga att bedriva verksamhet.

Syfte och mål

Syftet med risk- och sårbarhetsanalysen är att den ska identifiera, analysera och dokumentera de hot och risker inom Länsstyrelsens ansvarsområde som allvarligt kan försämra både Länsstyrelsens och länets förmåga till att bedriva samhällsviktig verksamhet samt bedöma sårbarheten för riskerna. Vidare är syftet att identifiera och prioritera behov av åtgärder för att stärka länets och Länsstyrelsens krishanteringsförmåga.

Resultatet ska kunna användas som planeringsunderlag för Länsstyrelsen, men även för kommuner, landsting, myndigheter, näringsliv och andra organisationer i länet. Målgruppen för rapporten är Länsstyrelsens ledning och anställda, kommunala, statliga och privata beslutsfattare samt länets invånare.

Målet är att öka medvetenheten och kunskapen hos beslutsfattare, verksamhetsansvariga och tjänstemän om vilka hot och risker som finns inom deras verksamhetsområde eller geografiska områdesansvar.

Metod och arbetsprocess

Risk- och sårbarhetsanalysen är genomförd som en kvalitativ studie. Föreliggande analys bygger i hög utsträckning vidare på erfarenheterna från tidigare års risk- och sårbarhetsanalyser och riskinventeringen baseras på tidigare års redovisningar då dessa fortfarande bedöms vara aktuella. Regionala risker identifieras i länsstyrelsens externa arbetsgrupp för risk och sårbarhetsanalys, CeSam RSA. Arbetsgruppen består av säkerhetssamordnarna i länets kommuner och säkerhetsansvarig på landstinget och polismyndigheten.

Under hösten genomfördes LEH uppföljning i enlighet med Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Vid uppföljningen har kommunerna i olika konstellationer representerats av kommunchef, landstingschef,

förvaltningschefer, politiker samt tjänstemän som har sakfrågorna inom sitt ansvarsområde. Under mötet har bland annat följande ämnen lyfts upp under diskussionen: händelser i kommunen, förestående övning Havsörn 2013, användandet av Rakel och WIS, regionala konferenser, deltagande i projekt, framtida projekt och vilket stöd kommunen önskar från Länsstyrelsen i arbetet med krisberedskap. Dialogen i sig och diskussionerna i synnerhet gör att beredskaps- och krisrelaterade frågor lyfts upp och synliggörs. Underlaget ligger till grund för aktuell uppdatering av risk-och sårbarhetsanalys.

Förmågebedömning

Krisberedskapsförmågan består av två delar – krishanteringsförmåga och förmåga i samhällsviktig verksamhet att motstå allvarliga störningar. Dessa två förmågor bedöms med hjälp av indikatorer samt enligt en särskild bedömningsskala. Myndigheterna gör först en bedömning av den generella förmågan, oavsett scenario. Sedan görs en bedömning utifrån ett specifikt scenario.

Svar på förmågebedömningarna sammanfattas i föreliggande RSA 2013. Länsstyrelsen i Uppsala län har, i enlighet med MSB:s instruktioner (PM 2012-11-23, dnr: 2012-4367) och MSB:s föreskrifter (MSBFS 2010:7), genomfört en analys av myndighetens generella krishanteringsförmåga och myndighetens förmåga vid störningar i GNSS. I analysen har Länsstyrelsen tagit hänsyn till myndighetens direkta inblandning i att hantera störningen och dess konsekvenser samt förmågan att i verksamheten motstå allvarliga störningar till följd av störningen. Rapporteringen av den särskilda förmågebedömningen är inlämnad till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Regeringskansliet den 15 november 2013.

Översiktlig regional sammanställning, analys och värdering av kommuners och landstingets risk- och sårbarhetsanalyser

Länsstyrelsen har gjort uppföljningsbesök i samtliga länets kommuner och landstinget under hösten 2013. I samband med besöket gjordes även en översyn av förbrukning av medlen som kommunerna får enligt överenskommelsen mellan SKL och staten.

Enligt MSB föreskrifter (MSBFS 2010:06) för kommuner och landsting 6 eller 7 § ska risk- och sårbarhetsanalys lämnas in året efter mandatskiftet. Samtliga åtta kommuner samt landstinget har aktivt arbetat med risk- och sårbarhetsanalysen och sju av åtta kommuner har fastställt en ny risk- och sårbarhetsanalys 2010 samt handlingsplan till denna. Analys och värdering av dessa redovisades i Länsstyrelsen i Uppsala län RSA 2010 (Länsstyrelsens meddelandeserie 2010:09). Ytterligare en kommun fastställde sin risk- och sårbarhetsanalys under hösten 2011. Även landstinget arbetade om sin RSA och skickade in en ny enligt nya föreskrifterna hösten 2011.

Samtliga kommuner och landstinget har under 2013 gjort uppföljningar av risk – och sårbarhetsanalyser enligt 8§ i Myndigheten för samhällsskydds föreskrifter:

”Kommuner och landsting ska regelbundet följa upp sin risk- och sårbarhetsanalys och rapportera uppföljningen till länsstyrelsen respektive till Socialstyrelsen och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Rapporteringen ska redovisas skriftligen i elektronisk form senast den 15 september under de år då en redovisning enligt 6 eller 7 § inte behöver lämnas.”

Kommunerna och landstinget ska, enligt 8§ i föreskrifterna, rapportera enligt följande punkter:

1. Ändrade förutsättningar som påverkar riskbilden eller de förmågebedömningar som gjorts enligt 6 eller 7 §.
2. Genomförda och planerade åtgärder som påverkar riskbilden eller de förmågebedömningar som gjorts enligt 6 eller 7 §.
3. Resultatet av genomförd uppföljning av risk- och sårbarhetsanalyser.

Nedan följer en översiktlig regional sammanställning av uppföljningen av kommunernas och landstingets risk- och sårbarhetsanalyser.

1. Ändrade förutsättningar som påverkar riskbilden eller de förmågebedömningar som gjorts enligt 6 eller 7 §.	
Enköpings kommun	För Enköpings kommun har inga större förändringar skett som påverkar riskbilden eller de förmågebedömningar som gjorts.
Håbo kommun	För Håbo kommun har inga större förändringar skett som påverkar riskbilden eller de förmågebedömningar som gjorts.
Knivsta kommun	<p>Knivsta kommun har anslutit sig till radiokommunikationssystemet Raket.</p> <p>Knivsta kommun har en off-grid skola, vilket innebär att skolan är självförsörjande avseende el och värme. Skolan lämpar sig som värmestuga vid krissituationer.</p> <p>I övrigt finns inga ändrade förutsättningar som påverkar riskbilden i kommunen eller förmågan att hantera de bedömda scenarierna.</p>
Tierps kommun	<p>All verksamhet vid Karlitfabriken, Karlholm, har upphört.</p> <p>I övrigt finns inga ändrade förutsättningar som påverkar riskbilden i kommunen eller förmågan att hantera de bedömda scenarierna.</p>
Uppsala kommun	<p>Områden såsom Kungsängen, Fyrisvall, Fyrishov, Librobäck och Ultuna byggs ut och ligger inom utpekade riskområdet för översvämning. Det byggs också nytt i området Frode intill järnvägsstationen där riskbilden utgörs av transporter av farligt gods.</p> <p>Fastighetsägandet bolagiserades inom Uppsala kommun och tre nya fastighetsbolag bildades. Dessa är Uppsala kommun Skolfastigheter AB, Uppsala kommun Sport- och Rekreativfastigheter AB samt Uppsala kommun Förvaltningsfastigheter AB.</p> <p>AB Uppsala kommuns Industrihus har fått ett nybildat bolag till sin verksamhet där bland annat fastigheterna Uppsala Konsert och Kongress och Uppsala Stadshus ingår samt alla mindre brandstationer Björklinge, Almunge, Störvreta, Skyttorp och Järlåsa. Fastighetsbeståndet har därmed ökat med ca 30 000 kvm. En ökad riskbild för verksamheten är då i första hand Uppsala Stadshus och sedan Uppsala Konsert och Kongress.</p> <p>Uppsala kommun använder gasturbin som reservkraftsaggregat vid problem med elförsörjningen. Denna kan försörja 10 procent av det normala behovet och har bränsle för cirka tre veckor. Gasturbinen ägs av Vattenfall AB och är i behov av en översyn till en kostnad på ungefär 11 miljoner kronor.</p> <p>I och med Uppsalas fortsatta expansion byggs också VA-ledningsnäten ut i samma takt. Samtidigt förnyas och förstärks befintligt VA-ledningsnät för att klara tillkommande områden men även för att höja leveranssäkerheten.</p> <p>Nya broar över Fyrisån byggs och har färdigställts. Detta innebär ytterligare</p>

	förbindelser mellan respektive sidor om Fyrisån.
	Uppsala kommun har fått en ny Sevesoanläggning: bussdepå.
Östhammars kommun	Gruvbrytning med malmproduktion i Dannemora har efter provdrift ännu ej gått upp i full produktion.
Älvkarleby kommun	Gästrike räddningstjänst och Älvkarleby kommun har genom avtal 2011-09-15 beslutat att Gästrike räddningstjänst ska bistå Älvkarleby kommun med de skyldigheter som följer enligt Lag (2006:54) om kommuners och lanstings åtgärder inför och vid extraordinär händelse i händelser i fredstid och höjdberedskap.
Heby kommun	Kommunstyrelsen antog en risk- och sårbarhetsanalys under 2011. Riskbilden har inte nämnvärt förändrats sedan 2011.
Landstinget	Landstinget i Uppsala län bedömer att det inte skett några ändringar i förutsättningar som uppenbart påverkar riskbilden eller de förmågebedömningar som gjorts enligt 7 §, 2011.

2. Genomförda och planerade åtgärder som påverkar riskbilden eller de förmågebedömningar som gjorts enligt 6 eller 7 §.

Enköpings kommun	<p>Det pågår ett arbete med att flytta ansvaret för kommunens uppgifter enligt LEH från Räddningstjänsten, som bedrivs i ett kommunalförbund, till kommunen.</p> <p>Under 2013 kommer en säkerhetschef att anställas med det samlade ansvaret för kommunens arbete med säkerhet och krisberedskap.</p> <p>Under 2014 kommer arbetet med att revidera risk –och sårbarhetsanalysen att genomföras.</p>
Håbo kommun	<p>Det pågår ett arbete med att flytta ansvaret för kommunens uppgifter enligt LEH från Räddningstjänsten, som bedrivs i ett kommunalförbund, till kommunen.</p> <p>Under 2014 kommer arbetet med att revidera risk- och sårbarhetsanalysen att genomföras.</p>
Knivsta kommun	<p>Krisledningsgruppen och informationsfunktionen har övats och ska övas ytterligare under året.</p> <p>Samtliga rektorer har utbildats och övats.</p> <p>Kommunen kommer att delta i Länsstyrelsens kärnkraftsövning Havsörn 2013.</p> <p>Kommunens stabsmetodik för krisledning har uppdaterats och en ny krisledningspärm är under framtagande.</p> <p>Kommunens bemanningslistor har reviderats och anpassats till den nya stabsmetodiken.</p> <p>Ett arbete tillsammans med Roslagsvatten/Norrsvatten fortsätter, för att förbättra samverkansförmågan.</p> <p>Bränsleförsörjningen för kommunens reservkraftsaggregat ska ses över.</p> <p>Back-up och serviceavtal för kommunens webbplats har uppdaterats för att säkerställa bättre tillförlitlighet vid kriser.</p>
Tierps kommun	<p>Arbetet med beredskapsplanering för dammbrott Dalälven pågår och ny aktuell information till boende intill Dalälven är distribuerad.</p>

Det påbörjade arbetet med framtagande av oljeskyddsplan fortlöper och ett exemplar finns framtagen som ett första utkast. SGU har varit kommunen behjälplig med strandkartering som kommer att tillföras miljöatlas. Ett par s.k. kaderövningar skall genomföras innan planen antas av fullmäktige.

Arbete fortgår för ett införande av Rakel i kommunen.

Kommunen deltar aktivt MSB:s och Länsstyrelsens projekt Utveckling av Regional Ledning.

Förslag till ny krishanteringsplan för 2013 – 2014 är framtagen och skall övas i samband med övning Havsörn 3:e december 2013.

Förslag till stabsplan är framtagen och skall övas under hösten vid ett antal tillfällen.

Kommunledningskontoret har fått nya översvämningskarteringar för Fyrisån från MSB i enlighet med översvämningsförordningen.

Flera verksamheter i kommunen har i början av 2013 påbörjat projektet ”social oro” tillsammans med en mängd andra organisationer. Projektet ska fokusera på risker och kriser som har upphov i sociala förhållanden.

Vård & bildning har genomfört övning i skolskjutning, övning färjeolycka, övningsserie om höga flöden samt seminarium om el-bortfall.

Robustheten i trygghetsjourens teknik har höjts genom att bland annat installera speglade servrar. Trygghetsjouren har installerat nya telefonlinjer som går via två televäxlar istället för en växel vilket minskar sårbarheten.

Kommunikation och marknad arbetar just nu fram uppdragsbeskrivningar för området kriskommunikation och är i inledningsfasen när det gäller beredskapsarbetet.

Uppsala vatten och avfall AB har tagit fram en krisledningsplan med detaljerade bilagor för de olika funktionerna som ingår i krisledningsgruppen. Implementering och utbildning av samtliga personal är genomförd.

Hösten 2012 genomfördes en utbildning av resurser från VAKA och nationell vattenkatastrofgrupp. Under två utbildningstillfällen deltog ungefär 30 personer.

Pågående arbete är att ta fram en plan baserad på Livsmedelsverkets direktiv för att hantera IT-hot. Denna plan är till för att skydda styr- och reglersystem för bland annat vattenrening, från att bli utsatta för störningar som kan påverka verksamheten.

Uppsala Vatten och avfall AB har påbörjat översyn av läs- och inpasseringshanteringen vid sina anläggningar.

Räddningstjänsten har sedan april 2012 infört kommunikationssystemet Rakel.

Uppsalahem AB har tagit fram krisledningsgruppens krisplan och Uppsalahem AB:s fyra distrikt har övat och fått egna krisplaner.

Miljökontoret har från årsskiftet avsatt tid för en person att arbeta med beredskapsfrågor för extraordinära händelser.

Teknik & service har genomfört en IT-övning som syftar till att påvisa brister och

**Uppsala
kommun**

	<p>höja beredskapen.</p> <p>Stadsarkivet arbetar med omdisponering av förvaring av vissa kartor och ritningar som berör översvämning. Uppdatering av beredskapsplanen beräknas bli klar 2013.</p> <p>Krisledningsnämnden och krisledningsgruppen genomförde 2012 år en ledningsövning. Scenariot var en IT-krasch som förutom kommunen även drabbade samhällsviktiga verksamheter.</p>
<p>Östhammars kommun</p>	<p>För reservkraft till kommunhuset har bidrag sökts hos MSB.</p> <p>En arbetsgrupp med representanter från såväl kommunen som från MSB har genomfört två möten om upprättande av åtgärdsplan.</p> <p>I avvaktan på huruvida fjärrvärmeanslutningen till kommunhuset utreds så avvaktar man beslut om slutliga åtgärder eftersom dimensioneringen av reservkraftverket ej går att fastställa.</p> <p>Det påbörjade arbetet med framtagande av oljeskyddsplan fortlöper.</p> <p>SGU har varit kommunen behjälplig med strandkartering som kommer att tillföras miljöatlas. Ett par s k kaderövningar skall genomföras innan planen antas av fullmäktige.</p> <p>F.d. räddningscentral (brandstationen centralorten) skall utredas om ev. viss omdisponering där bl.a. IT-säkerheten skall kunna inhysas. Detta sker parallellt med utredningen om kommunhusets framtida värme- och elförsörjning då även IT-infrastrukturen även den kan hamna inom säkra utrymmen i kommunhuset som alternativ placering.</p> <p>Arbete fortgår för ett begränsat införande av Rakel i kommunen. Kommunen deltar aktivt MSB:s och Länsstyrelsens projekt Regional Ledning.</p> <p>TiB-funktion är inrättad.</p> <p>En ny krishanteringsplan för 2013 – 2014 är antagen. Förslag till stabsplan är framtagen och skall övas under hösten vid ett antal tillfällen.</p>
<p>Älvkarleby kommun</p>	<p>Översyn av ledningsplan och informationsplan: I och med förändringar i organisation och personal pågår en uppdatering av planer med avseende på personal. Lednings- och informationsplan har övats i samband med en övning i januari 2013.</p> <p>Översyn av krisledningens kommunikationsbehov: Kommunen deltar i ett projekt tillsammans med länsstyrelsen där man särskilt tittar på behovet av en gemensam lägesbild samt hur Rakel ska kunna användas.</p> <p>Funktionsprov av reservkraftförsörjning till bl a kommunhus har genomförts. Uppkomna brister har åtgärdats.</p> <p>Översyn av deltagare i det lokala krishanteringsrådet: Behovet av att starta upp ett lokalt krishanteringråd har ytterligare aktualiserats och under hösten kommer ett förslag på sammansättning att tas fram. Kommunen deltar även i ett projekt med inriktning mot sociala risker och oro. Resultat från projektet kommer att vara ett av ingångsvärdena i sammansättningen av krishanteringsrådet.</p>

Heby kommun	<p>Drivmedelsförsörjningen är för närvarande föremål för en översiktlig analys.</p> <p>Projektet <i>Beredskapsplanläggning Dalälven</i> har nu levererat ett gediget kart-material för det fortsatta arbetet i kommunerna. Kartmaterialet har inte förändrat synen på riskbilden jämfört med den som redovisats i den nu gällande risk- och sårbarhetsanalysen.</p> <p>Arbetet pågår med att analysera konsekvenserna av en översvämning i Dalälven samt att göra en beredskapsplan för detta.</p> <p>Heby kommun bedriver ett regelbunden utbildnings- och övningsverksamhet för kommunens krisledning. Detta sker i huvudsak genom korta återkommande övningstillfällen flera gånger per år. Detta gäller även de förtroendevalda i krisledningsnämnden.</p>
Landstinget	<p>Från och med 1 januari 2013 har de två enheterna Katastrof- och beredskapsenheten och Säkerhetsenheten slagits samman till en enhet. Den katastrofmedicinska beredskapen införlivats som en del i landstingets Säkerhetsledningssystem.</p> <p>Sammantaget ökar det här tydligheten i landstingets arbete med den del av riskhantering som handlar om kontinuitet i olika drifts- och försörjningsfunktioner.</p> <p>Landstinget har från och med 2014 avsatt egna medel i budgeten för att upprätthålla en god katastrofmedicinsk beredskap.</p> <p>Ett arbete kommer att genomföras med att identifiera verksamheter inom främst Akademiska sjukhuset som anses ha högst prioritet vid störningar i distribution av medicinska gaser.</p> <p>Alla divisioner kommer att uppdatera sina avbrotts- och hanteringsrutiner. Arbetet koordineras via sjukhusets elkommitté. Utbyggnaden mot ett robustare nät har fortsatt och omfattar nu de flesta större vårdcentraler i Uppsala län.</p> <p>Landstingets beredskap kring infrastruktur har förstärkts. Erfarenheterna, tillsammans med den riskanalys som också genomförts under våren, har tillsammans lett till att ett antal åtgärder vidtagits för att göra landstingets telefoni mer robust.</p> <p>Sedan rapporten 2012 har ett antal förändringar och utvecklingsprojekt bedrivits inom landstinget för att ytterligare stärka den katastrofmedicinska förmågan: Rakel utrustning finns hos TiB-verksamhet. Sedan 2013 har alla TiB en personlig Rakel. Man arbetar också aktivt med WIS.</p> <ul style="list-style-type: none"> • En uppdaterad och antagen kriskommunikationsplan finns. • Katastrofplan har reviderats. • Landstingets epidemiberedskapsplan inklusive plan för massvaccination revideras under 2013. • Vattenpumpar finns utplacerade på sjukhuset i händelse av att vatten kommer in i kulvertar. • Nya moderna katastrofvagnar ska införskaffas. • Övnings- och utbildningsprogrammet har följts.

3. Resultatet av genomförd uppföljning av risk- och sårbarhetsanalyser.	
Enköpings kommun	Den risk- och sårbarhetsanalys som är gjord är väldigt grov och behöver revideras för att hitta en nivå som går att följa upp på ett relevant sätt. Uppföljningen ska kunna visa hur vidtagna åtgärder påverkar riskbilden. Arbetet med en reviderad risk- och sårbarhetsanalys genomförs under 2014.
Håbo kommun	Den risk- och sårbarhetsanalys som är gjord är väldigt grov och behöver revideras för att hitta en nivå som går att följa upp på ett relevant sätt. Uppföljningen ska kunna visa hur vidtagna åtgärder påverkar riskbilden. Arbetet med en reviderad risk- och sårbarhetsanalys genomförs under 2014.
Knivsta kommun	RSA 2010 har inte följts upp centralt i kommunen. Arbetet ska anpassas till de nya föreskrifterna och en ny RSA-process kommer att påbörjas under 2013. Målet med att hitta en metodik som går att använda långsiktigt för att etablera ett kontinuerligt RSA-arbete i kommunens alla förvaltningar kvarstår.
Tierps kommun	2011 års RSA har under 2012-13 följts upp och en första information till verksamhetschefer inom kommunen ledningsgrupp skall delges förslag till arbetsordning, för att påbörja framtagande av ny RSA 2015.
Uppsala kommun	Arbetet med en ny risk- och sårbarhetsanalys har påbörjats. Kommunen har identifierat samhällsviktiga verksamheter och gjort en inventering av möjliga risker. En konsekvensbeskrivning ska göras till hösten 2013. Arbetet med översvämningförordningen sker parallellt. Risk- och sårbarhetsanalysen beräknas vara klar 2014 alternativt 2015.
Östhammars kommun	2011 års RSA har under 2012-13 följts upp och en första information till samtliga verksamheter inom kommunen har givits, där respektive verksamhet skall utse kontaktpersoner för att påbörja framtagande av ny RSA 2015.
Älvkarleby kommun	Arbetet med ny risk- och sårbarhetsanalys har påbörjats.
Heby kommun	Kommunstyrelsen antog en risk- och sårbarhetsanalys under 2011. Riskbilden har inte nämnvärt förändrats sedan 2011. Heby kommun har övervägt möjligheten att införa någon form av tjänsteman i beredskap. Om man ska införa en TiB fullt, innebär det en för stor kostnad. Heby kommun kommer att fortsätta undersöka hur man på bästa sätt kan upprätthålla en funktion för enkel och tydlig ingång till kommunen under icke kontorstid. För närvarande används SOS Alarm, som förmedlar enligt en fastställd rutin.
Landstinget	Landstinget producerade en helt ny RSA 2011.

I det fortsatta arbetet inom länet med risk- och sårbarhetsanalysen så är kommuner och landsting överens om att metoden att nå fram till resultatet kan variera men gränssättande är att samtliga använder sig av föreskrifterna. Länsstyrelsens bedömning av vad som är en godtagbar risk- och sårbarhetsanalys är att MSB:s föreskrift 2010:6 efterföljs. De kommuner som ännu inte har arbetat om sina risk- och sårbarhetsanalyser enligt de nya föreskrifterna kommer löpande fram till året efter nästa mandatskifte att ha gjort det.

3. Övergripande beskrivning av identifierad samhällsviktig verksamhet inom myndighetens ansvarsområde

Enligt MBS:s föreskrifter (MSBFS 2010:7 enligt 2 §; MSBFS 2010:6 enligt 2 §) är en verksamhet att betrakta som samhällsviktig ur ett krisberedskapsperspektiv om minst ett av följande villkor är uppfyllda:

- Ett bortfall av eller en svår störning i verksamheten kan ensamt eller tillsammans med andra motsvarande händelser i andra verksamheter på kort tid leda till att en allvarlig kris inträffar i samhället.
- Verksamheten är nödvändig eller mycket väsentlig för att en redan inträffad kris i samhället ska kunna hanteras så att skadeverkningarna blir så små som möjligt.

Kommunerna har, i olika omfattning, i sina risk- och sårbarhetsanalyser från 2010 och 2011 identifierat vad som är samhällsviktig verksamhet. De finns omnämnda i risk- och sårbarhetsanalysen 2012, Länsstyrelsens meddelande serie 2013, dnr 451-5623-11. Där omnämns bland annat all myndighetsutövning, fjärrvärme, kommunal teknisk service, vård och omsorg samt skolväsendet.

Samhällsviktig verksamhet identifierad i Styrelsprojektet

I Styrelsprojektet har centrala myndigheter, länsstyrelsen, landstinget och länets kommuner identifierat samhällsviktiga verksamheter som är viktiga för samhällets funktionalitet och placerat dessa i ett antal prioritetsklasser utifrån känslighet för störning i tillgången på el. Prioriteringen har utförts i samarbete med kommunerna och elnätsbolagen. Länsstyrelsen har haft en samordnande roll i arbetet. De objekt som identifierats som samhällsviktig verksamhet har delats in i åtta prioritetsklasser, där lägre siffra anger högre prioritet. Den stora huvuddelen av prioriterade verksamheter återfinns i klasserna ett till fyra. Viss skillnad kan finnas i kommunernas prioritering av liknande verksamheter. I länet har 1824 objekt identifierats. Objekten har redovisats enligt 5§ förordning (2011:931) om planering för samhällsviktiga elanvändare med följande prioritetsklasser. Nedan en uppräknig av prioritetsklasserna 0-4 med exempel på verksamheter.

Prioritetsklass 0 – 5 objekt

Anläggningar nödvändiga för elförsörjningens funktion, redovisas men prövas ej för prioritering. Exempel: Fennoskan likriktarstation.

Prioritetklass 1 – Befolkningens liv och hälsa, 593 objekt

Elanvändare som redan på kort sikt, timmar, har mycket stor betydelse för att säkerställa liv och hälsa.

Generellt innehåller prioritetsklassen många objekt relaterade till akut verksamhet (räddningstjänst, polis, ambulans, akutsjukvård). De andra två stora grupperna är tekniska försörjningssystem (vatten, avlopp, värme). En stor del av objekten relaterar till vård och omsorg. Ett fåtal kommuner har tagit upp andra typer av objekt.

Prioritetsklass 2 – Samhällets funktionalitet, 489 objekt

Elanvändare som redan på kort sikt, timmar, har mycket stor betydelse för samhällets funktionalitet.

Vatten och avlopp, drivmedelsförsörjning och data/telekommunikation
Flera typer av funktioner återfinns både i prioritetsklass 1 och i prioritetsklass 2, vilket kan tyda på att kommunerna värderat olika, alternativt att vissa objekt i grupperna har olika vikt vad gäller prioritering av el.

Prioritetsklass 3 – Befolkningens liv och hälsa, 381 objekt

Elanvändare som på lång sikt, dagar, har mycket stor betydelse för att säkerställa liv och hälsa.

Prioritetsklass 4 – Samhällets funktionalitet, 311 objekt

Elanvändare som på lång sikt, dagar, har mycket stor betydelse för samhällets funktionalitet. Exempel: Förskolor, skolor, uttagsautomater, banker, livsmedelsbutiker och utrustning för tågdrift.

4. Identifierade och värderade hot, risker och sårbarheter

Som grund för årets identifierade hot, risker och sårbarheter ligger 2011 och 2012 års regionala risk- och sårbarhetsanalyser och en uppdatering och tillägg har gjorts då myndigheten följer kontinuerligt upp samhällsutvecklingen i syfte att identifiera nya risker och hot.

Kärnkraftverk

I Statens kärnkraftsinspektions (numer Strålsäkerhetsmyndigheten) risk- och sårbarhetsanalys för 2004 har man bedömt konsekvenserna av ett antal olika hot med nukleär eller radiologisk anknytning. Den tydligaste riskbilden för Uppsala län, och den med störst konsekvenser, är ett plötsligt uppkommet haveri i Forsmarks kärnkraftverk med stort utsläpp. Detta scenario förutsätter dock att det uppstår en serie av fel i de tekniska systemen, men även att tekniken för att begränsa utsläppet inte fungerar. Händelsen kan, beroende på vindriktning, nederbörd och årstid, under olyckliga omständigheter orsaka dödsfall närmast kraftverket på grund av strålning samt hundratals strålskadade personer. Barns sköldkörtlar skulle uppvisa akuta skador på upp till fem kilometers avstånd från kärnkraftverket.

Jordbruk och livsmedelproduktion skulle drabbas av mycket svåra konsekvenser upp till ett tiotal mil från kraftverket. Händelsen skulle kunna göra ett område med några mils radie från kraftverket obeboeligt i minst tio år. De samhällsekonomiska konsekvenserna uppskattas till i storleksordningen några hundra miljarder kronor. Ett motsvarande scenario, men där tekniken för att begränsa utsläppet fungerar, skulle inte orsaka några akuta strålskador i omgivningen. Personal vid kärnkraftverket skulle dock kunna drabbas av akuta strålskador. Risk för sköldkörtelcancer hos barn på upp till 15 kilometers avstånd från kraftverket skulle föreligga. Betesrestriktioner skulle, beroende på vindriktning, nederbörd och årstid, behöva införas inom områden i hela länet. De samhällsekonomiska konsekvenserna uppskattas till i storleksordningen några miljarder kronor.

Scenarierna ovan visar att ett plötsligt uppkommet haveri i Forsmarks kärnkraftverk skulle få mycket stora konsekvenser för Uppsala län och allvarligt påverka samhällets funktionsförmåga. Sverige har överenskommit med FN:s atomenergiorgan IAEA att rapportera alla incidenter och olyckor vid svenska kärnkraftverk. Knutet till rapporteringen finns också en klassificering av händelser enligt en fastställd skala, den så kallade INES-skalan (the International Nuclear Event Scale). En första värdering av en händelse görs av tillståndshavaren. Denna prövas sedan av Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) som fastställer en slutlig klassificering. INES-skalan är sjugradig där de lägre nivåerna (1-3) kallas händelser eller incidenter och de övre nivåerna (4-7) för olyckor. Som jämförelse klassificerades olyckan i kärnkraftverket i Tjernobyl år 1986 som INES 7 och olyckan vid kärnkraftverket i Three Mile Island år 1979 som INES 5.

Sannolikheten för att en allvarlig olycka skall inträffa vid kärnkraftverket i Forsmark bedöms som låg. Även allvarliga olyckor i närområdet bedöms vara mycket osannolika. Ett haveri i Sverige eller möjligen i Sveriges närhet skulle dock få allvarliga konsekvenser för samhället.

Elförsörjning

Hela samhället har ett mycket stort elberoende idag och drabbas hårt om ett längre elbortfall inträffar. Den tid som ett elavbrott pågår, är avgörande för hur stora problemen blir. För det stora flertalet blir troligen inte konsekvenserna så stora av ett elavbrott som pågår ett fåtal timmar, medan ett mycket kort avbrott kan vara livsavgörande inom sjukvården. Det är därför viktigt att man tar hänsyn till verksamhetens behov när man vidtar åtgärder för att möta risker. Elavbrott kan orsakas av många olika orsaker som till exempel tekniska fel, oväder, handhavandefel eller sabotage, men det kan även orsakas av avbrott till följd av elbrist. Elbrist kan inträffa om inte produktionen är lika stor som konsumtionen.

För att möta en sådan händelse drevs under 2011 ett nationellt projekt i alla länets kommuner, det s.k. STYREL-projektet. Syftet med projektet var att identifiera och prioritera elanvändare inom samhällsviktig verksamhet. I händelse av elbrist fränkopplas de elanvändare som inte är prioriterade eller de med lägst prioritet först på så sätt säkerställs att de samhällsviktiga elanvändarna får elleverans så långt det är möjligt. Elavbrott kan beroende på verksamhet få stora konsekvenser och det är därför av yttersta vikt att planera för reservkraft, värmestugor och delge kommuninvånarna information om vad som gäller vid en sådan händelse. För att minimera konsekvenserna, som kan bli stora om det drar ut på tiden, bör elanvändare med möjligheter till reservkraft även se över avtalen med bränsleförsörjningsföretagen så att dessa levererar bränsle till de reservaggregat man planerat för drift.

Sevesoanläggningar

Verksamheter som omfattas av Sevesolagstiftningen är i de flesta fall att betrakta som farlig verksamhet enligt lagen om skydd mot olyckor. Inom länet finns i dag tio SEVESO anläggningar. Sju verksamheter i länet hanterar farliga ämnen i sådan omfattning att de omfattas av den lägre kravnivån i lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. AB Sandvik Coromant i Gimo, Stora Enso Pulp AB i Skutskär och AGA Gas i Enköping är anläggningar som omfattas av den högre kravnivån.

Riskanalyser genomförs vid var och en av de sju anläggningarna i enlighet med vad som regleras i lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. Kontroll av identifierade risker, och vidtagna aktiviteter för att minska dessa, sker vid de tillsyner som Länsstyrelsen, Arbetsmiljöverket och kommunens räddningstjänst och miljökontor genomför på

regelbunden basis. Risken och sannolikheten för en olycka minskas på grund av den omfattande tillsynsverksamheten.

Farlig verksamhet

Vid vissa anläggningar bedrivs verksamhet som innebär fara för att en olycka ska orsaka allvarliga skador på människor eller miljön. I länet finns 16 verksamheter som är beslutade som farlig verksamhet enligt 2 kap. 4 § i lag (2003:778) om skydd mot olyckor.

Bränsle

Krisberedskapsmyndighetens (numera MSB) rapport Faller en- faller då alla? visar att ett av de största beroendena i samhället är bränsle. Behovet finns inom alla områden och en brist ger påtagliga konsekvenser för samhället.

Risken och sannolikheten att bränslebrist skulle kunna uppkomma i samband med annan stor krishändelse är stor. Om händelsen är av nationell karaktär skulle förmodligen konsekvensen av bristen bli mycket stor. Vid mindre händelser finns möjlighet till stöd mellan kommuner, län och landsting. Konsekvensen blir då inte lika stor. Dagens diesel går inte att ”bunkra” i cisterner utan måste omsättas kontinuerligt. Det ligger en stor kostnad i bränsleberedskapen.

Epizooti och zoonos

I länet föreligger idag inget känt hot av nya vektorsbundna sjukdomar, det vill säga att smittämnet förs över genom annan organism, till exempel mygga. Exempel på sådana sjukdomar är blåtunga, West Nile feber och borrelia. Till följd av framtida klimatförändringar kommer troligen, beroende på nya smittämnen och nya vektorer, nya sjukdomar att uppstå hos djuren. Vissa av de sjukdomar som riskerar att öka är zoonoser som även kan spridas till människan. De sjukdomar som finns idag kommer troligtvis att öka i omfattning. Översvämningar och extrem nederbörd har främst varit det största hotet mot vattentäkter då det är lätt att förorening sker på grund av det. Översvämningar har på flera håll i landet till exempel lett till att konsumenterna har fått koka vattnet för att få det renat. Sårbarheter för de vattentäkter som finns i länet bör analyseras så att dessa kan skyddas mot den förväntade tillrinningen av förorenat vatten som kan komma att ske i och med en ökad nederbörd och ökad avrinning.

En revidering av beredskapsplan, Regional beredskapsplan i Uppsala län avseende epizootiska sjukdomar, är genomförd och antagen under 2013. Syftet med planen är att klargöra Länsstyrelsen i Uppsala läns samt enskilda befattningshavares, i första hand länsveterinärs och Tjänsteman i beredskaps (TiB), uppgifter vid misstanke om eller konstaterat utbrott av epizootis sjukdom.

Omfattande utbrott av smittsamma sjukdomar – och epizootier (smittsamma djursjukdomar) – skulle allvarligt kunna påverka samhällets funktionsförmåga. Uppsala län är inte särskilt riskutsatt, men med dagens internationella transport- och reseförbindelser kan en smitta snabbt bli ett faktum i länet.

Dricksvatten

Hälften av Sveriges kommunala vattenförsörjning kommer från ytvatten (sjöar och rinnande vattendrag) och den andra hälften kommer från grundvatten. För länets del är de största vattentäkterna

runt Uppsala och Fyrisån samt Mälaren. Reningstekniken i Sverige är relativ enkel då råvattnet från vattentäkter är av god kvalitet redan från början.

Risken och sannolikheten för att något skulle drabba vårt dricksvatten bedöms som låg men inte osannolik. Föroreningar till följd av trafikolyckor inträffar, men mest omtalat är i närtid de olika bakterier som ställer till problem för konsumenterna. Senast stora kända problemet hade Östersund och Sundsvall med cryptosporidier och giardia. Smittat vatten kan, i ett begynnande skede, komma att utgöra en fara för liv och hälsa. I förlängningen, efter identifikation av föroreningen/smittan, minskar dock risken till att istället medföra ökat arbete för att få dricksvattnet rent genom kokning eller att få dricksvatten från provisoriskt tappställe. Kommunerna tar regelbundna vattenprover för att i förebyggande syfte kunna hantera en förändring i ett tidigt stadium.

Gruvhål

Länsstyrelsen har till uppgift att inventera risken med övergivna gruvhål. Länsstyrelsen kontaktar därefter Bergsstaten för att höra om nämnda gruvhål finns i gruvregistret och om staten haft intresse i nämnda gruvhål. I Kungl. Maj:ts ämbetskrivelse från 13 januari 1956, fortfarande aktuell, står att om det finns uppenbar fara för människor och djur bör länsstyrelsen besluta och polismyndigheten verkställa och bekosta stängsling runt övergivna gruvhål. I länet finns 823 gruvhål. Sveriges geologiska undersökningar (SGU) som inventerat gruvhålen i länet hävdar att ett 60-tal av dem skulle kunna utgöra en fara för allmänheten. Risken och sannolikheten att ett gruvhål orsakar en större händelse är liten, trots den stora mängden av gruvhål. SGU har inventerat ett 60-tal gruvhål som kan utgöra fara för allmänheten, men dessa ligger i områden som inte besöks av större folkmängder särskilt frekvent. Därför är sannolikheten för olyckor inte särskilt stor.

Dammar

Uppsala län har fyra dammar med klassificeringen 1B, vilket är den näst högsta riskklassen. Dessa är huvuddammen i Söderfors, södra vallen vid dammanläggningen Untra i Tierps kommun samt hålldammen vid Lanforsen och vänster intagsdamm vid Älvkarleby i Älvkarleby kommun.

Sannolikheten för dammbrott i Uppsala län bedöms som låg på grund av en ökad vårflod och ökad avdunstning i framtiden. Skulle dock ett dammbrott inträffa bedöms konsekvenserna bli omfattande. Konsekvensklassificeringen 1B för ovan nämnda fyra dammar innebär att sannolikheten för förlust av människoliv eller för allvarlig personskada är icke försumbar och att sannolikheten är beaktansvärd för allvarlig skada på viktiga samhällsanläggningar och betydande miljövärden samt att sannolikheten är hög för stor ekonomisk skadegörelse.

Klimatförändringar

Länsstyrelsen i Uppsala bedriver sedan 2009 ett arbete med att anpassa samhället till ett förändrat klimat. Det är ett långsiktigt arbete med fokus på att undvika att vi bygger in oss i strukturer som blir sårbara i ett förändrat klimat. Det är särskilt viktigt när det gäller samhällsviktiga verksamheter som ligger inom sårbara områden redan idag och som kan bli ännu mer utsatta i ett förändrat klimat. Inom ramen för arbetet med klimatanpassning har ett flertal underlagsrapporter tagits fram för att belysa dels vilket förändrat klimat Uppsala län kan komma att få, och dels vilka konsekvenser det kan få för olika verksamheter eller områden.

Nedan redovisas de förväntade klimatförändringar som Uppsala län kan komma att få utifrån Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, SMHI, klimatanalys av länet som färdigställdes våren 2013.

- En succesiv ökning av årsmedeltemperaturen under innevarande sekel. I medeltal förväntas en 4 gradig ökning av årsmedeltemperaturen till slutet av seklet, där den största ökningen kommer att ske vintertid med uppemot en 6 gradig ökning av vintermedeltemperatur.
- Årsmedelnederbörden förväntas öka succesivt och mot slutet ligger ökningen på i medeltal på 20 % i förhållande till referensperioden 1961-1990. Den tydligaste ökningen av nederbörd är vintertid.
- En ökning av kraftiga regn är att vänta, framförallt kortidsregn med återkomsttid på 1 år där ökningen ligger på 20-30 % mot slutet av seklet.
- Vattenföringen i åarna förändras och går generellt mot högre vinterflöden och mot lägre vår- och sommarflöden. Det syns ingen tydlig förändring av 100-årsflöden förutom en marginell minskning i vissa av åarna.
- Snötäcket förväntas minska radikalt i länet, från ca 100 dagar idag ner till 20 dagar i slutet av seklet.
- Medel havsvattenståndet längs upplandskusten förväntas öka med 28 cm till slutet av seklet, med antagandet att det sker en global höjning av havsnivån på 1 meter. Ett havsvattenstånd med återkomsttid på 10 år idag motsvarar ungefär ett havsvattenstånd med återkomsttid på 2 år i slutet av seklet.

Konsekvenserna av en klimatförändring för Uppsala län beskrivs i ett flertal framtagna länsstyrelserapporter, bland annat i *Klimat- och sårbarhetsanalys* från 2009, *Regionala klimatanpassningsplan* från 2011 och kommer även tas med i den *Regionala handlingsplanen för klimatanpassning* som är under framtagande 2013-2014. Konsekvenser kan konstateras för flera områden och verksamheter i länet, men de som framförallt är relevanta ur ett risk- och sårbarhetsperspektiv redovisas nedan:

- Länet har idag ett flertal tekniska försörjningssystem som kan påverkas när klimatet förändras, men också vid extremt väder redan idag. Det gäller både elnät och fjärrvärmenät. Ett flertal av länets transformatorstationer ligger redan idag i utsatta lägen nära vattendrag som kan drabbas av översvämning. Fjärrvärmenät kan drabbas vid en ökning av intensiv nederbörd då det ökar risken för markförskjutningar och översvämningar vilket kan skada dessa system.
- Den mikrobiologiska hotbilden mot dricksvattentäkter har börjat förändras i och med att klimatet förändras. Mer nederbörd och högre temperaturer ger en förhöjd risk att föroreningar som kommer ut i vattnet sprids snabbare och mer frekvent. Kvalitén på vattnet kan också förändras mer permanent om vi får ökade hummushalter, algblomning och förorening från mikroorganismer. I kustområden ökar risken för inträngning av saltvatten i brunnar med en högre medelvattenyta på havet i kombination med torrare somrar.
- Dagvatten- och avloppssystemen kommer att påverkas vid en ökning av kraftig nederbörd. Många av de system som finns i länet idag är underdimensionerade och får problem vid stora regnmängder.
- Infrastruktur, både i form av väg, järnväg, data- och telekommunikationer, kan påverkas om dessa ligger i känsliga och sårbara områden redan idag, och då främst i form av översvämningssproblematik, både pluviala och fluviala. En minskad förekomst av tjäle kan också påverka system som är luftburna då en ökad stormfällning av skog är att vänta på grund av det.

Arbetet med att anpassa samhället till ett förändrat klimat och skydda dessa kritiska strukturer mot att bli mer utsatta i ett förändrat klimat är en viktig del av länsstyrelsens förebyggandearbete. Arbetet kan generellt delas upp i två delar: för befintliga strukturer och strukturer som skapas framöver. Angreppssättet blir olika och risk- och sårbarhetsprocessen fokuserar framförallt på redan befintliga strukturer medan samhällsplaneringen ska fokusera på framtida strukturer där det finns en påverkansmöjlighet.

Sociala risker

Länsstyrelsen i Uppsala län definierar sociala risker som ”sannolikheten för oönskade händelser, beteenden eller tillstånd med ursprung i sociala förhållanden och som har negativa konsekvenser för det som bedöms vara skyddsvärt”. Man kan säga att sociala risker handlar om sociala problem vars grund kan spåras till ökade samhällsklyftor, arbetslöshet, bristande skolgång, avsaknad av förebilder och/ eller föräldrar som kapitulerar.

I Uppsala län finns stad- kontra landsbygdsproblematik, där alla kommuner har ungefär samma problematik men i olika skalor och med olika uttryck. En strukturerad analys över vilka sociala risker som finns i Uppsala län har inte genomförts och kunskapen är bristfällig, men Länsstyrelsen i Uppsala län leder sedan januari 2013 ett projekt med syfte att öka förmågan hos aktörer i Uppsala län att identifiera, förbygga och hantera sociala risker. Under 2013 har Länsstyrelsen anordnat ett antal kunskapsseminarier för aktörer i länet med syfte att öka kunskapen om sociala risker.

Under seminariediskussioner har ett antal sociala risker inom länet framkommit. Exempel på sociala risker kopplat till hälsa är missbruk samt psykisk och fysisk ohälsa. Sociala risker kopplat till säkerhet och trygghet som kom upp är bland annat brottslighet, bränder, våld, demonstrationer, stölder, stenkastning mot offentliga myndigheter. Ytterligare exempel är upploppstendenser, utanförskap, näthat, sexism, mobbing och otrygghet.

2014 inleds arbetet med att analysera sociala risker och bakomliggande riskfaktorer tillsammans med pilotkommuner, Landstinget, Polismyndigheten och andra centrala aktörer. 2015 ska sociala risker vara en integrerad del i risk- och sårbarhetsanalyserna på lokal och regional nivå.

5. Kritiska beroenden inom myndighetens ansvarsområde

Enligt MSB:s föreskrifter (MSBFS 2010:7) definieras kritiska beroenden på följande sätt:

”Beroenden som är avgörande för att samhällsviktiga verksamheter ska kunna fungera. Sådana beroenden karaktäriseras av att ett bortfall eller en störning i levererande verksamheter relativt omgående leder till sådana funktionsnedsättningar som kan få till följd att en allvarlig kris inträffar. Den drabbade verksamheten kännetecknas av att den saknar uthållighet, redundans och möjlighet att ersätta eller fungera utan den resurs som fallit bort.”

Uppsala län genomförde under 2011 en beroendeanalys där frågeställningen var följande: Hur ser förhållandet ut i jämförelse med de svar som framkommer i MSB:s rapport "Faller en- faller alla". Analysen är genomförd med utgångspunkt från frågorna: Är Uppsala län bättre rustat än genomsnittet i något förfarande? Är Uppsala län sämre rustat än genomsnittet i något förfarande? Stämmer rapporten in helt med hur det ser ut i Uppsala län? Nedan redovisas de svar som framkom utifrån analysen och en uppdatering och tillägg har gjorts då myndigheten följer kontinuerligt upp samhällsutvecklingen i syfte att identifiera nya beroenden.

Transporter

Transporter spelar en avgörande roll för samhällets funktion. Människor reser med bussar till och från sina arbetsplatser, lastbilar fraktar livsmedel till affärer och tåg möjliggör snabba resor mellan eller inom städer. Lastbilstransporter spelar en viktig roll i transportsystemet då de ingår som en länk i de flesta transportkedjor. Järnväg och sjöfart är till sin natur begränsad i sin flexibilitet.

En trend som blir mer och mer vanligt är att företag bantar ner sina egna lager med varor och blir mer beroende av exakta leveranser. Företagen gör sig av med sina lager för att inte binda sitt kapital. Dessa Just in time (JIT) leveranser fungerar mer och mer som ett företags lager, men det gör även att företag får ett större beroende av fungerande transportsystem med mer flexibla och snabbare leveranser än tidigare. Detta ökar kraven på transporter samt medför att acceptansen för störningar och förseningar har minskat.

För att lösa det höjda kravet på ökad effektivitet så använder transportsektorn IT-baserade stödfunktioner i större utsträckning. Detta har medfört följande:

- En delvis förändrad organisation där man har ersatt operativ personal med IT-personal. Det har begränsat möjligheten att jobba manuellt i en krissituation.
- Ett ökat beroende av funktioner samt elförsörjning och elektroniska kommunikationer.

Lastbilstransporter är generellt beroende av personal. Beroende på åkeriets storlek så ser det olika ut vilken personalkategori som är den mest kritiska för att verksamheten skall fungera. För små åkerier är det chaufförerna som är nyckelpersonerna medan det inom större företag är trafikledarna som utgör den största nyckelgruppen.

Inom spårbunden trafik utgör personalen ett stort beroende, nyckelpersonal är tågförare, trafikledare och trafikplanerare samt personal inom IT och underhåll.

Transportsektorn inom länet är stabil och väl förberedd för oförutsedda händelser. Inom Upplands lokaltrafik (UL) finns det planer för hur man handskas med de vanligaste problemen. Det som trots allt är en sårbarhet inom verksamheten är att man inte har reservkraft vid tankstationerna som förser regionbussarna och de gasdrivna stadsbussarna med drivmedel. Detta medför att i stort sätt hela regiontrafiken och 40 % av stadsbussarna kan bli stående vid ett längre elavbrott, vilket kan få väldigt stora konsekvenser för trafiken inom länet. Reservkraftsproblematiken är en fråga som hela sektorn bör ta ett krafttag om. Lösningen att spegla all informationen på olika servrar gör att man kan fortsätta sin verksamhet i viss utsträckning, men det är långt ifrån ett optimalt arbetssätt.

I en genomförd studie i Uppsala, *En vecka utan lastbil*, av Sveriges Åkeriföretag våren 2013, framkom att ett bortfall av lastbilstransporter får konsekvenser i nästan alla delar av samhället. Det drabbar inte bara vitala samhällsfunktioner som sjukvård och livsmedelsförsörjningen, utan påverkar det mesta som vi

kommer i kontakt med i vår vardag. Många verksamheter har idag små eller obefintliga lager och är helt beroende av att få sina leveranser i tid. Även verksamheter som har stora råvarulager är ofta beroende av kontinuerliga leveranser av kritiska insatsvaror. Om en del i transportkedjan fallerar sprider det sig snabbt vidare till andra verksamheter. Redan små störningar i lastbilstransporterna kan därför få stora konsekvenser.

Livsmedelsförsörjning

De verksamheter som ingår i livsmedelssektorn är livsmedelsproduktion, livsmedelslager, dagligvaruhandeln samt restauranger och storkök och alla ingår i kedjan för livsmedelsförsörjning. Tillförseln av livsmedel är en omfattande kedja som är beroende av en mängd faktorer och verksamheter för att fungera, exempelvis logistik, infrastruktur och personal. Handeln får en allt större betydelse för den svenska ekonomin. Den svenska handeln står för nästan en tiondel av Sveriges BNP och sysselsätter idag cirka en halv miljon människor. De verksamheter som räknas till sektorn är parti- och detaljhandeln, hotell, restauranger och storkök. De verksamheter som spelar den största rollen ur ett beredskaps- och krishanteringsperspektiv är dagligvaruhandel, restauranger och storkök. Alla människor är trots allt beroende av mat och dryck för sin överlevnad. Den svenska dagligvaruhandeln domineras av 4 stora aktörer, ICA, Coop och Axfood samt Bergendahls som har City Gross inom sin koncern.

Alla verksamheter inom sektorn har ett stort elberoende och behöver el för att bedriva sin verksamhet i full utsträckning. Det är en väldigt liten del av verksamheterna som har någon större tillgång till egna reservkraftsaggregat. När det gäller produktion av livsmedel så är det i stort sätt bara jordbruken som har djurhållning som har reservkraft, då detta är ett lagkrav.

Verksamheterna inom livsmedelssektorn är alla länkar i försörjningskedjan och alla måste fungera för att det ska gå att få tag på livsmedel. En störning i någon av kedjans länkar sprider sig garanterat vidare till övriga delarna inom livsmedelsförsörjningen. De olika leden är starkt beroende av el och IT-baserade system för att den komplicerade logistiken skall fungera. Det finns dessutom ett starkt transportberoende mellan alla led. Den ökade konkurrensen och att livsmedelsanläggningar blir allt större inom livsmedelssektorn har inneburit att konceptet *Just In Time* (JIT) leveranser många gånger tillämpas fullt ut. Användningen av JIT leveranser är en planeringsstrategi som blir allt vanligare inom livsmedelsförsörjningen. Det innebär att man strävar efter att producera och leverera varor i exakt mängd och vid exakt rätt tidpunkt som beställaren är i behov av varorna. Detta görs till stor del för att slippa stå för stora och dyra lagerkostnader, samt för att ha ett så högt och konstant omlopp som möjligt av varorna i butikerna. JIT förutsätter att berörda delar i kedjan måste jobba med väldigt korta ledtider och att produktionsanläggningar och maskiner måste ha en hög tillgänglighet.

På grund av det ökande användandet av JIT leveranser minskar många verksamheter ner på sina egna lager och ser leveranserna som ett lager på väg. Störningar i dessa transporter kan leda till stora problem inom sektorn.

Livsmedelsproduktionen har ett stort beroende av fungerande avfallshantering, avlopp och dricksvattenförsörjning, och om livsmedelsproduktionen begränsas påverkas även de övriga leden i livsmedelskedjan. Restauranger och storkök drabbas eftersom de får problem med att uppfylla hygienkraven om den kommunaltekniska försörjningen slutar fungera. Dessa problem kan sedan i nästa led påverka storkökens förmåga att förse sina olika mottagare.

De samhällsviktiga verksamheter som påverkas mest av störningar inom livsmedelssektorn är främst vård och omsorg där det finns svaga grupper som inte själva kan handla och laga sin mat. En livsmedelsbrist på nationell nivå skulle kunna vara förödande för samhället i stort, men det är inte särskilt troligt att det händer. Ett troligare scenario är då att vissa regioner drabbas mer än andra om ett stort grossistlager skulle drabbas av problem som gör att varorna förstörs eller inte kan levereras. Bristen på mat i handeln skulle naturligtvis skapa problem för exempelvis äldre människor och svagare grupper i samhället som har svårt att ta sig från sitt närområde för att göra sina inköp.

Vad gäller livsmedelsförsörjningen inom länet så uppgår ICA:s verksamhet till närmare 60 % av handeln i länet. Personal är en stor och viktig del i verksamheten. Anställda behövs på alla plan i en livsmedelsbutik, allt från att ta emot leveranser till att bemanna kassorna. För att säkerställa att det alltid finns personal på plats så har man mycket extrapersonal anställd som kan hoppa in om behovet uppstår. Man utbildar även den övriga personalen för att undgå att vara så nyckelpersonberoende.

Inom ICA lagerhålls cirka 70 % av varorna vid ICA:s egna centrala lager. De övriga 30 % av varorna finns hos externa leverantörer, och då främst färskvaror såsom mjölk och bröd. Butikernas egna lager är oftast relativt små och i stort sett används de enbart som omlastningsplats innan varorna går ut i butiken. Beroendet av leveranser är därför stort. De större butikerna får leveranser med färskvaror dagligen och de mindre butikerna är i behov av leveranser varannan eller var tredje dag. Om en leverans skulle utebli försöker butikerna att sätta in extraleveranser. Möjligheten till extraleveranser beror dock, bland annat, på leveransens innehåll, storleken på butiken den ska till samt när nästa leverans är planerad.

Vid eventuella elbortfall så har de flesta handlare tillgång till reservkraft. Vanligtvis kan butikerna trots det inte fortsätta sin verksamhet då reservkraften enbart försörjer kassorna med el och inte några andra delarna i butiken. Anledningen till att kassorna har reservkraft är för att säkerställa att påbörjade transaktioner kan avslutas. De generella rutinerna vid ett elavbrott är att man avslutar påbörjade transaktioner, samlar ihop alla som är inne i butiken, utrymmer och stänger tills den ordinarie elförsörjningen kommer tillbaka.

Livsmedelsverket är en statlig förvaltningsmyndighet som ska verka i konsumenternas intresse och aktivt arbeta för säkra livsmedel, ärlighet i livsmedelshanteringen samt för goda matvanor. Dagens system för livsmedelsförsörjning är komplext med många inblandade ofta både svenska och utländska aktörer. Det är i denna verklighet Livsmedelsverket, i sin nya roll som nationell samordnare av kris- och beredskapsplanering av livsmedelsförsörjning, kommer att arbeta. För nästan tio år sedan, 2002, hade Sverige avvecklat livsmedelslagringen. Anledningen var det ändrade säkerhetspolitiskt läge i världen och EU-medlemskapet.

Som en följd av detta fanns det fram till 2010 ingen myndighet som hade ett speciellt ansvar för livsmedelsförsörjning. Regeringen gjorde den 1 januari 2010 en ändring i livsmedelsverkets instruktion då myndigheten ”ska ansvara för nationell samordning av dricksvattenfrågor, särskilt när det gäller anpassningar till klimatförändringar samt kris- och beredskapsplanering avseende dricksvattenförsörjning”. Vidare anges att myndigheten ska ”ansvara för nationell samordning när det gäller kris- och beredskapsplanering av livsmedelsförsörjning i leden efter primärproduktionen”. Samordningsansvaret är inriktat mot kortvariga lokala och regionala störningar från ett dygn upp till två till tre veckor.

Under en kris är det viktigt att det finns en planering för de människor som inte kan ta hand om sin egen livsmedelsförsörjning. Det handlar till exempel om de som redan finns inom kommunal omsorg

och de som ligger på sjukhus. Det kan också handla om äldre som klarar sig själva i normalfallet men som på grund av omständigheter som orsakats av den aktuella situationen får problem att klara sin livsmedelsförsörjning. Friska människor får räkna med att klara 3-4 dagar.

Kommunalteknisk försörjning

Kommunalteknisk försörjning är en sektor som levererar tjänster som är väsentliga för så väl medborgare som för andra verksamheter i samhället. Inom sektorn för kommunalteknisk försörjning finns det fyra fokusverksamheter - vatten, avlopp, fjärrvärme och avfallshantering.

Ungefär 90% av alla permanentushåll är uppkopplade till det kommunala vatten och avloppssystemet, ungefär hälften av hushållen är beroende av fjärrvärme och i princip alla svenska hushåll har kommunal avfallshantering. Vatten, avlopp och avfallshantering är lagreglerade. Kommunerna är skyldiga att tillhandahålla dessa funktioner för sina medborgare. Hanteringen av hushållsavfall är oftast utlagd på entreprenad framförallt när det gäller hämtningen av avfallet hos hushållen. Vatten och avloppssystemen drivs däremot till största delen av kommunerna själva. Det finns få internationella kopplingar i infrastrukturen när det kommer till kommunalteknisk försörjning. Det kan däremot förekomma internationella kopplingar i form av ägande och drift av utländska företag. Det finns även ett visst importberoende inom sektorn och då främst i form av bränsle till fjärrvärmeverk eller tillförsel av de kemikalier som används vid reningsprocesserna inom vatten- och avloppsreningsverken.

De verksamheter som finns inom kommunalteknisk försörjning är generellt sett robusta. De är oftast uppbyggda av självständiga lokala system. Om ett lokalt system skulle påverkas av en störning så skulle effekterna av problemet kunna bli allvarliga lokalt. Normalt stannar konsekvenserna i det lokala systemet. Ett lokalt system kan inom ett storstadsområde försörja ett stort antal personer och företag, vilket vid en allvarlig störning ändå kan få allvarliga konsekvenser för samhället.

Av verksamheterna inom den kommunaltekniska försörjningen ställs det högsta krav på dricksvattenproduktionen. Störningar i dricksvattenförsörjningen påverkar både avloppssystem och fjärrvärmeverk som är i stort behov av kontinuerlig tillförsel av vatten. Utan tillgången av vatten riskerar avloppssystemet att stanna upp och utan fungerande avlopp blir det svårt att hantera de mängder av vatten som går igenom ett dricksvattensystem. Även fjärrvärmeverken är beroende av vatten i sina processer. Utan tillförsel av vatten skulle det uppstå problem i produktionen inom något dygn.

För de flesta avloppssystem är elberoendet i det närmaste totalt och ett elavbrott leder nästan omedelbart till bräddning. För fjärrvärmeverken har elberoendet kopplats till kundernas möjlighet att ta emot värme.

Transporter utgör ett stort beroende inom sektorn. För dricksvattenförsörjningen är det främst kopplat till kontinuerliga leveranser av kemikalier som används inom reningsprocessen. Utan kemikalier kan inte vattenverken säkerställa att vattnet är tjänligt för konsumenten att dricka. För reningsverken är beroendet av transporter främst kopplat till en god avfallshantering i form av slamsugning. Om slamsugningen inte fungerar riskerar det att bli stopp i systemen. Fjärrvärmeverkens beroende är tvådelat, dels behövs transporter som förser verken med material i form av bränsle till produktionen, dels behövs borttransporter av restprodukter.

Beroendet av kommunalteknisk försörjning är stor inom akutsjukvården, äldreomsorgen och livsmedelsproduktionen. Akutsjukvård och äldreomsorg drabbas genom att uppvärmningen i lokaler inte fungerar samt att det blir svårt att upprätthålla en godtagbar hygien. Livsmedelsproduktionen är

beroende av fungerande avfallshantering, avlopp och dricksvattenförsörjning. Om livsmedelsproduktionen påverkas berörs övriga delar av livsmedelskedjan. Restauranger och storkök får svårt att uppfylla hygienkraven om vatten och avlopp inte fungerar. Det kan i sin tur påverka mottagarna av maten exempelvis sjukhus och skolor. Räddningstjänsten är beroende av dricksvattenförsörjningen för tillgång till släckvatten. En bristsituation kan delvis hanteras genom att man tar vatten från olika vattendrag. Detta kräver dock en extra arbetsinsats som i ett kritiskt ögonblick kan vara avgörande för räddningsinsatsens utgång och slutgiltiga resultat.

Samtliga verksamheter inom den kommunaltekniska försörjningen påverkar människors välbefinnande och deras förmåga att verka fullt ut på sina arbetsplatser. Störningar i kommunaltekniska system kommer att medföra omedelbara konsekvenser på samhället. Anledningen är att stora delar av berörda verksamheterna kommer att påverkas då man inte kan vistas på arbetsplatserna under längre perioder utan vatten, fungerande avlopp och i vissa fall också värme. Det är särskilt viktigt att upprätthålla robustheten i infrastruktur som stödjer samhällsviktiga verksamheter.

Flertalet av kommunerna har inom sin fjärrvärmeproduktion en godtagbar robusthet, trots det så finns det en del återkommande brister. Fjärrvärmeanläggningar är starkt elberoende för att kunna bedriva sin verksamhet. Flertalet anläggningar i länet saknar en alternativ elmatning till sina produktionsanläggningar. De saknar även stationär reservkraft i stor utsträckning samt anslutningsmöjligheter för mobil reservkraft vilket blir ett problem vid elbortfall. De anläggningar som har tillgång till reservkraft har begränsade drivmedelslager och kommer få svårt att bedriva sin verksamhet längre än 3 dygn med hjälp av reservkraften. Det saknas även på fler anläggningar i länet alternativa matningsvägar från produktionsanläggningarna som möjliggör att värmeförsörjningen sker ut till kunden från två håll.

Flertalet av kommunerna i länet har en godtagbar robusthet i vatten och avloppsförsörjningen. Trots det finns det en del återkommande brister. Vatten och avloppsverken saknas i stor utsträckning stationär reservkraft för de vattenverk och råvattenpumpstationer som försörjer huvuddelen av länets befolkning. På fler håll är distributionsnätet inte ringmatat vilket gör att det inte finns möjlighet att försörja huvuddelen av invånarna från två håll. Det finns begränsad tillgång till reservkraftsaggregat och då i synnerhet mobila reservkraftsaggregat. I flertalet av kommunerna så finns bara ett litet drivmedelslager att tillgå och detta delas ofta med andra kommunala verksamheter. Det medför att man inte kan köra kommunens samtliga reservaggregat under kontinuerlig drift i mer än 3 dygn. Det saknas avtal med drivmedelsleverantörer för drivmedel till reservkraftsaggregaten. Ett annat problem är avsaknad av transportresurser för uttransport av reservkraftsaggregaten. Vissa delar inom länet brister även när det gäller personal som sköter om och kopplar in de mobila reservkraftsaggregaten. Många av länets kommuner provkör heller inte reservkraftsaggregaten på ett tillfredsställande sätt.

Vatten och avlopp är en viktig verksamhet för att ett samhälle ska fungera normalt. Flertalet av fjärrvärmeanläggningarna i länet saknar en alternativ elmatning till sina produktionsanläggningar. Avsaknaden av stationära reservverk för de vattenverk och råvattenpumpar som försörjer huvuddelen av länets befolkning är stort. Detta hade kunnat vara ett mindre problem om det hade funnits större mängder av mobila reservkraftverk och byggnader varit försedda med anslutningsdon till reservkraftaggregaten. Många kommuner har arbetat med reservkraftsfrågan och det har på många håll skett en förbättring, men mycket återstår ännu. Några av länets kommuner anser att testerna av deras reservkraftsaggregat inte sker på ett tillfredsställande sätt. Här gör några av kommunerna ytterligare tillägg och påpekar att man inte har personal som är ansvarig för driften av reservkraftsaggregaten och att man inte heller har någon utsedd personal vars uppgift är att transportera ut och koppla ihop dessa där de kan komma att behövas. För de anläggningar som saknar stationär reservkraft och inte heller

har någon möjlighet att ansluta mobila reservkraftsaggregat är situationen extra bekymmersam. Kommunerna har inte några större lager av drivmedel och eftersom det inte finns någon drivmedelsdepå inom länet så är detta ett stort orosmoment och även ett möjligt problem vid en drivmedelsbrist eller eventuell krissituation. Prioriterade områden är hantering, tester och utbildning av personal som ska sköta reservkraftsaggregaten. Ytterligare prioriterat område är att se över drivmedelsförsörjningen. För verksamheter med egna drivmedelstankar är detta ett något mindre problem då de har någon form av tillförsel med drivmedel till verksamheten än de som helt saknar lager.

Inre skydd och säkerhet

Inre skydd och säkerhet är en sektor som består av olika verksamheter. Arbetet spänner från att skipa rätt i domstol till att släcka bränder inom den kommunala räddningstjänsten. Sektorns gemensamma mål är att skydda samhället, liv, egendom och miljö. De är alla verksamheter som är nödvändiga för att medborgarna ska känna sig trygga och för att samhället ska fungera. Polis, räddningstjänst och bevakningsföretag är operativa verksamheter och i de flesta fall handlar det om att direkt eller indirekt rädda liv.

De verksamheter som finns inom sektorn inre skydd och säkerhet är på det stora hela robusta. Verksamheterna handlar till stor del om att arbeta med olyckor och kriser vilket medför en stor krismedvetenhet inom verksamheten. Planering inför svårare händelser och kriser är i allmänhet en stor del av det ordinarie arbetet. I ett normalläge är inte arbetskraft i sig en kritisk resurs för polis, räddningstjänst eller bevakningsföretag. Det finns ofta deltidsanställda inom både räddningstjänst och bevakningsföretag som kan gå in och arbeta i en högre utsträckning än vad de i normalfallet gör. Det finns inom polisen personal som tidigare arbetat mer operativt som nu gör ett mer administrativt arbete som skulle kunna gå tillbaka till mer operativa arbetsuppgifter om det skulle behövas. Verksamheterna har i allmänhet många personer i sin verksamhet som kan utföra aktuella uppgifter och man är därför inte beroende av nyckelpersoner i någon större utsträckning.

Det är viktigt att information via telefon eller radio fungerar. Det gäller framförallt för att verksamheterna skall kunna ta emot och vidarebefordra larm som kommer in. Här är SOS Alarm en robust och viktig part. De stora bevakningsföretagen har ungefär lika robusta system som SOS Alarm och fler av de mindre bevakningsföretagen samverkar med SOS Alarm. Kontakten mellan ledningscentral eller motsvarande och den operativa personalen sker via Rakel.

Ett kritiskt beroende inom de olika verksamheterna är att det behövs fordon och drivmedel till dessa för att klara av arbetet. Samtliga verksamheter inom sektorn behöver bränsle till reservkraftverk. Vid olika räddningstjänstinsatser finns behovet av materiel och expertis. Personal, vattentillgång och drivmedel kan ses som de viktigaste för att räddningstjänsten skall fungera. Kommunerna har olika förutsättningar att hantera vissa situationer på grund av storlek, folkmängd och närhet till större städer.

Uppsala län har 12 brandstationer bemannade med räddningstjänstpersonal i beredskap. Fem av brandstationerna är heltidsstationer varav tre finns i Uppsala, en i Tierp och en i Östhammar. Tierp och Östhammar bemannas till viss del av räddningstjänstpersonal i beredskap. Räddningstjänsten i Enköping/Håbo utgörs av 6 stycken brandstationer varav 2 är heltidsstationer, 3 stycken är deltidsstationer och 1 station är ett brandvärn. Heby kommun har ett civilrättsligt avtal med Sala kommun vilket gör att Salas räddningstjänst även utför uppdrag i Heby kommun. Älvkarleby kommun ingår i ett kommunalförbund tillsammans med Gävle, Hofors, Ockelbo och Sandvikens kommuner som tillsammans utgör Gästrike räddningstjänst. Brandstationen i Älvkarleby kommun är sedan 2009 en deltidsstation. Knivsta kommun ingår som medlem i kommunförbundet brandkåren Attunda. De

övriga medlemskommunerna är Järfälla, Sigtuna, Sollentuna, Upplands Bro och Upplands Väsby kommuner.

Räddningstjänsten i länet har inga egna drivmedelslager. Vissa räddningstjänster har tillgång till en liten dieseltank som delas med andra verksamheter inom kommunen. Andra har endast tillgång till små dunkar med bensin för mindre motordrivna verktyg. Vid brandstationen i Gävle finns en dieseltank som kan användas av Älvkarleby brandstation om behovet skulle uppstå. Inom Uppsala län finns det inte några manuella pumpar alls att tillgå. Flertalet bensinstationer har idag inget system för att kunna pumpa bränsle, även om det finns pumpar. Man har lämnat det manuella pumpsystemet till förmån för ny teknik. Utrymmet under mark är inte dimensionerat för både ny teknik och manuell pumpning.

Alla räddningstjänstens stationer har en viss tillgång till reservbilar inom verksamheten. Reservbilar utgörs oftast av bilar som används vid utbildning av personal. Inom ett par kommuner har man egen verkstad med anställda mekaniker. Andra kommuner har avtal med verkstäder om fordon eller utrustning går sönder. I de kommuner där verkstäder saknas är förhoppningen att verkstäderna förstår behovet av fungerande bilar inom verksamheten. För att säkerställa verksamhetens krav kan räddningstjänsterna även ställa bilar på så kallad passning för att upprätthålla den operativa förmågan inom ett större område.

De heltidsstationer som finns har bemanning dygnet runt och på så sätt alltid personal i beredskap. De flesta brandstationer bemannas trots allt av deltidsbrandmän som har beredskap. Detta utgör ett orosmoment inom verksamheten då man har en betydligt längre utryckningstid än heltidsstationer som alltid är bemannade. Deltidsstationerna har uppgjorda planer inom verksamheten för vad en brandman inom förbundet skall klara av och detta följs upp och kontrolleras regelbundet. Vid brandstationen i Älvkarleby kan man genom sitt samarbete med Gästrikens räddningstjänst placera heltidsanställd personal från Gävle vid brandstationen i Älvkarleby.

Vissa kommuner har reservkraft på alla sina stationer medan andra har reservkraft vid ett fåtal stationer. Reservkraftsaggregaten är i första hand till för att säkerställa fordonsladdning och uppvärmning av stationerna. Vid vissa stationer är utalarmeringen säkrad med batteribackup, på andra stationer säkras den genom driften från reservkraftsaggregaten. Inom vissa kommuner försörjer reservkraften även andra verksamheter, bland annat så förses kommunhuset i Skutskär med el från reservkraften som är placerad på brandstationen.

Test av reservkraftsaggregaten görs olika ofta men som regel testas de en gång i kvartalet. Vissa stationer utför testerna själva medan andra har överlåtit testerna till det kommunala energibolaget.

Polismyndigheten i Uppsala län omfattar åtta kommuner med en sammanlagd befolkning på drygt 340 000 personer och antalet invånare i länet ökar stadigt. Polismyndigheten i Uppsala län har för närvarande 769 medarbetare. Av dessa är 583 poliser och 186 civilanställda. I länet finns fyra närpolisområden: Uppsala/Knivsta, Enköping/Håbo, Tierp/Älvkarleby och Östhammar. Till närpolisområdena hör fem polisstationer och fyra mindre kontor.

Polisen har precis som räddningstjänsten i länet inte någon tillgång till egna drivmedelslager. Man säkrar tillgången av drivmedel genom att man är prioriterade vid de bensinstationer man tankar på och har avtal med. Vid ett eventuellt elavbrott vid en bensinstation så har polisen ingen möjlighet att få tag på drivmedel.

Polisen har i allmänhet många personer i sin verksamhet som kan utföra aktuella uppgifter och är därför inte beroende av nyckelpersoner i någon större utsträckning. Personal som tidigare arbetat med en mer operativ inriktning som nu gör ett mer administrativt arbete kan gå tillbaka till mer operativa arbetsuppgifter om det skulle behövas inom organisationen. Man har inom verksamheten även en stabsbemanningsplan som aktiveras om det inträffar en större händelse eller kris inom länet.

Polisen har ett stort beroende av fordon inom verksamheten för att klara av alla olika arbetsuppgifter. Om de ordinarie bilarna går sönder så har man en viss tillgång av reservbilar som kan användas inom verksamheten. Man har även avtal med verkstäder för de tillfällen då bilarna går sönder.

Reservkraft inom polisen finns endast vid polishuset i Uppsala. Reservkraftsaggregatet är byggt för att försörja hela polishuset med elektricitet. Tester av aggregatet sker 1 gång i månaden av verksamheten själv. Det drivmedel som måste finnas för att driva aggregatet ligger på fastighetsägarens ansvar att införskaffa.

Inom sektorn inre skydd och säkerhet så har Uppsala län en väl uppbyggd och fungerande verksamhet men även några kritiska beroenden. De behov som är mest kritiska för verksamheterna är tillgången till drivmedel. Eftersom länet saknar en egen drivmedelsdepå så blir Uppsala län mer beroende av hjälp än de län som har en egen drivmedelsdepå. Den sårbarhet som brist på drivmedel skulle kunna ge upphov till kan, till viss del, kompenseras, dels av genomtänkta och förankrade försörjningsplaner, dels genom att verksamheterna försörjer sig med egna drivmedelslager. Om möjlighet till drivmedelslager saknas är en tänkbar lösning att samhällsviktiga verksamheter inom kommunen går ihop för att på så sätt säkra sin del av verksamheten och till viss del även minska sitt beroende. Beroenden till verkstäder är stort för de kommuner som inte har egna och heller inte har serviceavtal verkstädernas välvilja. Behovet av personal vid en större händelse är svårast att förutspå. Vid en större händelse kommer det med säkerhet är att behövas mer personal. Oberoende av verksamhet är det väsentligt att personalen får utbildning i det som förväntas av dem vid en eventuell händelse.

Hälso- och sjukvård

Hälso- och sjukvårdslag (1982:763) definierar åtgärder med syfte att medicinskt förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador. Inom lagen ingår även sjuktransporter och omhändertagande av avlidna. Andra lagstiftningar som är styrande är bland annat Smittskyddslag (2004:168) som reglerar hanteringen av smittsamma sjukdomar. Användningen av läkemedel i syfte att medicinskt förebygga, utreda och behandla sjukdomar och skador räknas som hälso- och sjukvård i lagens mening. Tillverkning och distribution av läkemedel räknas dock inte i lagens mening som hälso- och sjukvård utan styrs av Läkemedelslag (1992:859). Läkemedel tillverkas av privata företag som i många fall har sin verksamhet i utlandet. Apoteksmarknaden omreglerades 2009 och idag finns ett stort antal apoteksaktörer i Sverige som består av både stora och mindre kedjor, enskilda entreprenörer, privata ägare och statliga ägare.

I Sverige bedrivs den mesta av sjukvården i landstingskommunal regi genom nämnder och styrelser som tillsätts med representanter från de olika politiska partierna. Nämnderna bestämmer vilken typ av sjukvård som skall bedrivas samt vad det får kosta att bedriva dessa verksamheter. Det finns även privata aktörer i Sverige som är anslutna till den skattefinansierade hälso- och sjukvården, men detta utnyttjas enbart i liten utsträckning. Sjukvård i Sverige bedrivs som öppen eller sluten vård. Öppen vård innebär att patienten blir omhändertagen och undersöks på en vårdcentral eller på en sjukvårdsmottagning. Sluten vård innebär att patienten blir inskriven och behandlas på en klinik. I takt

med att den tekniska utvecklingen inom vården går framåt, har behovet av sluten vård minskat, mycket av det som tidigare krävde långa sjukhusvistelser kan i dag tas om hand på kortare tid eller till och med skötas om i patientens egna hem. När det kommer till äldreården ligger det till stor del på kommunernas ansvar och regleras av socialtjänstlagen. Målsättningen är att friska och rörliga personer skall bo i sitt eget hem och där få den vård och det stöd de är i behov av.

Verksamheterna inom vård och omsorg är i hög grad beroende av varandra. Hälso- och sjukvård är en sektor med en tydlig målprofil vilket innebär att andra samhällsviktiga verksamheter inte är direkt beroende av dem för att hålla igång sin egen verksamhet. Samhället och människors behov av vård och omsorg är däremot en självklarhet, och alla samhällsviktiga verksamheter kan drabbas på ett eller annat sätt genom att personalen blir sjuk eller måste ta hand om sjuka familjemedlemmar. Om någon av verksamheterna akutsjukvård, primärvård, äldreomsorg eller sjukvårdsrådgivning inte fungerar med full kapacitet ökar belastningen för de övriga verksamheterna. Under exempelvis en influensapandemi kan akutsjukvården bli kraftigt ansträngd som en följd av att den egna personalen är frånvarande samtidigt som antalet sjuka ökar trycket på vården. Akutsjukvården kommer också att påverkas som en följd av att andra verksamheter inom sektorn inte kan möta de ökade vårdbehoven, exempelvis hos personer i äldreboenden.

Störningar inom vårdomsorgen kan påverka verksamheter inom inre skydd och säkerhet. Om akutsjukvården inte skulle fungera kan inte dessa verksamheter verka fullt ut i sitt arbete och, vice versa, om inte polis, räddningstjänst och bevakningsföretag kan arbeta på det sätt som det är tänkt kan inte heller sjukvården göra sitt i vissa utsatta lägen. Störningar inom vård och omsorg får även en tydlig och en indirekt påverkan på samhället på grund av hur människors liv och hälsa påverkas, vilket i sin tur kan påverka andra samhällsviktiga verksamheter. Eftersom tillgången till sjukvård och äldreomsorg av många ses som en medborgerlig rättighet finns det en möjlighet att människors förtroende för offentliga verksamheter påverkas av större störningar inom hälso- och sjukvården.

Landstingets i Uppsala län har en stor verksamhet med flera sjukhus, lasarett och vårdcentraler. Det finns en planerad bemanning som är något högre under vardagarna än vad den är under helger och nätter samt semesterperioder. Hur bemanningen ändras under helger är till stor del kopplad till hur många vårdplatser som finns samt hur stor beläggning man har. Utöver grundbemanningen så har man möjlighet att beordra in extra personal enligt lokala rutiner. Den regionala katastrofplanen ger möjlighet att kalla in extra personal vid katastrofläge eller förstärkningsläge. Vid ett sådant tillfälle omprioriteras även personal genom att man ställer in planerade operationer som frigör både personal och lokaler. Det tar naturligtvis tid innan pågående operationer är klara och lokalerna blir tillgängliga för nya patienter. Landstinget har alltid personal med jour, det finns alltid tillgång till beslutsfattare, expertis och beredskapspersonal. Tjänsteman i beredskap (TiB) tar emot larm och bedömer om det föreligger en allvarlig händelse. Det finns också alltid en chefsläkare i beredskap och hos landstingsservice som sköter fastigheterna och den tekniska driften finns det även jourpersonal för hantering av tekniska avbrott. Personalförsörjningen inom äldreården säkras genom god flexibilitet samt att man har ett antal vikarier som kan kontaktas och med kort varsel infinna sig på plats. Landstinget kan även begära ut en viss övertid från den ordinarie personalen.

Landstinget har reservkraft vid Enköpings Lasarett och Akademiska sjukhuset i Uppsala. Det finns även reservkraft vid vårdcentralerna i Östhammar och Tierp. De har reservkraft för samtliga ambulansstationer i länet och närakuten i Uppsala. De delar av verksamheten som saknar reservkraft är primärvårdens vårdcentraler och husläkarmottagningar.

Vid Akademiska sjukhuset i Uppsala kan verksamheten fortsätta som vanligt även vid ett elavbrott då man har en större tillgång till reservkraft än vad verksamheten är i behov av. Vid övriga verksamheter som har tillgång till reservkraft så är den främst kopplad till akut- och intensivvården samt till avdelningar som utför operationer. Inom äldrevården så finns det inga stationära reservkraftverk på enskilda vårdboenden. Det finns mobila reservkraftsaggregat för äldrevården inom kommunal verksamhet som kan användas där de behövs. På grund av en relativt låg tillgång till reservkraftsaggregat inom kommunerna så måste aggregaten transporteras mellan fler boenden och kan då inte ge enskilda boenden någon kontinuerlig elförsörjning.

Vården måste upprätthålla goda förbindelser med alla inblandade parter både när det gäller inkommande samtal från människor som behöver råd och hjälp till att personalen har rätt och uppdaterad data i sina journaler när man ska behandla sina patienter. 82 fasta telefoner har installerats på Akademiska sjukhusets vårdavdelningar. Akademiska sjukhuset har då en parallell växel för att använda om ordinarie växel är ur bruk. Landstingsservice har också gjort redundanstest på ordinarie växel i juni 2013, vilket innebar att man "klippte" förbindelsen till Uppsala, och såg att trafiken då styrdes över Enköping istället. Det fungerade enligt plan.

Inom den kommunala vårdverksamheten har man inte samma uppbyggda säkerhet i sina system. Inom vissa kommuner ställer man inga krav på de utförare som finns. För äldrevården inom dessa kommuner finns det för närvarande inte heller några planer för hur man ska säkra upp sina elektroniska kommunikationer inom verksamheterna. Det är endast i ett par av länets kommuner som man har telefonabonnemang hos olika operatörer.

Rakel-utrustning har nu införts också i landstingets TiB-verksamhet (tjänsteman i beredskap) och sedan 2013 har alla TiB:ar en personlig Rakel som är den primära larmvägen. Problem upplevs än så länge med dålig täckning på Akademiska sjukhuset. Fördelen är att TiB får larm samtidigt som ambulansen och man får en text som beskriver ärendet/händelsen. TiB kan också kvittera larmet via Rakelenheten utan att motringa till larmcentralen. Alla TiB:ar har sedan 2013 också en I-pad, som en följd av att TiB-instruktioner som tidigare fanns i en pärm har digitaliserats. Likaså ger det möjlighet att snabbt skriva TiB-rapporter under en pågående händelse. Tillgång till I-pad gör det också lättare att lägga upp information i WIS. Även landstingets väktare och driftjour har numera Rakel-utrustning.

Inom äldrevården har man ett basförråd av icke receptbelagda läkemedel i enighet med de direktiv som landstinget har fastställt. De receptbelagda läkemedlen hämtas ut på apotek. Man har även en viss hjälp från sjukhusen som skickar läkemedel med patienten för en viss tid efter det att de blivit utskrivna från sjukhuset. För att läkemedel alltid ska finnas att tillgå så arbetar landstinget för att vidhålla en god planering och framförhållning. Ansvaret för det läkemedelsförråd som finns har sjuksköterskorna på plats. Landstinget ansvarar för kostnaderna för läkemedelsförråden.

Maten till patienter inom landstinget levereras från ett storkök i Västerås. Landstinget har inte gjort någon analys som besvarar frågan för hur man tillgodoser patienternas behov av mat om en transport skulle utebli. Inom vissa kommuner har vårdboenden egna kök där man tillagar sin mat medan servicehusens mat levereras från storkök. I Uppsala kommun har man en lösning där ett vårdboende med kök försörjer två andra boenden med mat. Verksamheter med eget kök har en något mindre känslighet för störningar än verksamheter som får sin mat levererad från storkök, på grund av ett något större förråd finns att tillgå. Vid störningar i leveranserna har verksamheterna möjlighet att ordna avtal med andra leverantörer och om möjlighet finns tillreder man enklare mat på plats i mottagningsköken.

Sjukvården inom länet är väl utbyggd. Inför en krissituation har man ett väl inövat arbetssätt som gör att man klarar av de flesta situationer man ställs inför. Det finns möjlighet till drift genom reservkraftaggregat på de mest utsatta delarna inom verksamheten. Det finns planer på att återanvända gamla aggregat på platser som har behov av ökad reservkraft. Översynen och planeringen för att motstå avbrott i kommunikationerna är genomtänkta men i olika stadier på olika verksamheter. Matförsörjningen är en viktig del för att patienterna ska få i sig den näring som behövs för att tillfriskna snabbt. Beroende på leverantörens möjligheter så finns behov av en reservplan som belyser och förtydligar för verksamheten vad de skall göra för att säkra upp livsmedelsförsörjningen för patienterna.

Elektroniska kommunikationer

Elektroniska kommunikationer är olika system för överföring samt användning för koppling och styrning av utrustning. Detta innebär att tv, radio, datakommunikation, Internet, fast telefoni och mobiltelefoni alla utgör exempel på elektroniska kommunikationer. De komponenter som behövs för att bygga upp ett system för elektronisk kommunikation är, förenklat uttryckt, accessnät, transportnät samt centrala servrar och system. Utöver dessa komponenter behöver den som skall nyttja tjänsten någon form av utrustning för att koppla upp sig mot systemen, exempelvis en dator med modem eller en mobiltelefon med tillhörande abonnemang. Alla verksamheter i samhället skulle bli drabbade i någon utsträckning om de elektroniska kommunikationerna faller bort. Tillsammans med elförsörjningen är de direkt avgörande för att upprätthålla normala funktioner i samhället. Exempelen är många från enkla telefonsamtal, att utföra bankärenden eller till att bara söka efter information via Internet. Inom bland annat industrin blir det också vanligare att man använder elektroniska kommunikationer för att övervaka och styra olika verkstadsprocesser.

I sektorn för elektroniska kommunikationer ingår fast och mobil telefoni samt datakommunikation och de tjänster som verksamheterna levererar. Systemen för telefoni och dataöverföring är starkt sammanlänkade med varandra samtidigt som de till vissa delar är helt fristående. I dag äger och bygger flera företag i Sverige nationella stamnät. Telia Sonera är det enda företag som kontrollerar ett heltäckande nationellt nät och som kan leverera förbindelser mellan alla orter i landet. Trots att det finns ett flertal alternativa stamnät och regionala nät, är tillgången till dessa begränsat utanför de större tätorterna. Marknaden omfattar därför den del av Telia Soneras nät som är nödvändig för att nå alla orter i ett förmedlingsområde. Operatörerna vill bygga ekonomiskt effektiva nät, en störning i trafiken innebär intäktsförluster och extra kostnader då jourpersonal måste kallas in. Att bygga upp ett eget stamnät är väldigt dyrt och företag som gör det kommer dras med mycket höga kostnader vilket gör att de flesta operatörer hyr in sig på det befintliga stamnätet. Många operatörer använder sig av samma system och på så sätt ökar operatörernas sårbarhet. Vid ett avbrott i stamnätet är det flera operatörer som blir påverkade. Säkerheten är trots det stabil då alla operatörer har sin egen organisation med egna säkerhetsrutiner för att klara upp de avbrott som sker inom deras system. Om man inom sin verksamhet har ett stort beroende av säkra och stabila kommunikationer bör man göra en kartläggning av sina affärskritiska system. På det sättet får man svar på hur lång stilleståndstid man kan klara av. Utifrån det kan operatörerna ta fram åtgärdsförslag som minskar ner konsekvenserna av störningar till en acceptabel nivå för verksamheten.

De verksamheter som främst drabbas om de elektroniska kommunikationerna slutar att fungera är bland annat livsmedelsproduktion, elförsörjning och transporter. Livsmedelssektorn är beroende av datakommunikation för processtyrning inom produktionen och för sin lagerhållning samt för att hantera order och logistik genom hela kedjan. Om livsmedelskedjan inte fungerar drabbas de som är beroende av mat i sina verksamheter och då främst akutsjukvården och äldreomsorgen.

Elförsörjningens beroende är bland annat kopplat till att elbolagens personal behöver mobiltelefoni för att kunna kommunicera med varandra om de exempelvis måste röja ledningsgator efter en storm. Dessutom behövs fungerande elektroniska kommunikationer för att styra och övervaka näten samt till själva elproduktionen.

Transportsektorn är beroende av datakommunikation för sin order- och logistikhantering. Dessutom behövs transportsektorn fungerande mobiltelefoni för att chaufförerna ska kunna kommunicera med ledningscentralen.

För enskilda människor blir det svårare att kommunicera med omvärlden samt inhämta information om det blir störningar i de elektroniska kommunikationerna.

Det finns verksamheter med egna kommunikationslösningar. Det är dock väldigt ovanligt och dessa verksamheter kan delvis ha system som går över det publika nätet och därmed är de trots allt sårbara.

Efterforskningar om de elektroniska kommunikationerna i Uppsala län är gjorda på Post och telestyrelsen samt med TeliaSonera som är en av de ledande operatörerna inom länet. TeliaSoneras har under de sista tjugo åren vuxit och är i dag Europas femte största koncern. Förutom att man i Sverige står för en stor del av marknaden med en stor egen organisation så har man även många underleverantörer knutna till sig. Detta är ett bra sätt att så snabbt som möjligt kunna avstyra de problem som kan uppstå i verksamheten. Det skapar ett större skyddsnet för de som är kopplade till någon eller några av TeliaSoneras tjänster. I större städer är säkerheten starkare då det finns fler som har ett behov av fungerande kommunikationer och där riskerna för överbelastning av nätet är större. Säkerheten är inte lika väl uppbyggd på glesbygden, vilket till största del beror på att beroendet är mindre och att det är kunderna som styr uppbyggnaden av nätet. På glesbygden har företaget sett till att den batteribackupen som finns har en betydligt längre drift tid än den som finns i städerna. Detta för att försäkra sig om att så små störningar som möjligt ska inträffa och att man i god tid kan komma ut med ett mobilt reservverk och åtgärda problemet

Elektroniska kommunikationer är en sektor som har en väldigt lika uppbyggnad i landet. TeliaSonera är en av de största leverantörerna av elektroniska kommunikationer i länet med ett väl utbyggt nationellt nät. En av TeliaSonera stora fördelar är att man äger sitt eget stamnät med förbindelse mellan alla orter i Sverige. Detta utgör en stor styrka då man har betydligt större möjligheter att påverka nätets uppbyggnad än vad mindre operatörer har då de inte äger sitt eget stamnät utan hyr in sig på de befintliga nät som andra operatörer tillhandahåller. För konsumenterna är det en stor fördel att marknaden för elektroniska kommunikationer är avreglerad och att det nuförtiden finns väldigt många operatörer att välja mellan. Genom att ha abonnemang hos fler operatörer kan man göra sina egna kommunikationsmöjligheter mer robusta. Flertalet av operatörerna som finns på marknaden har inte egna uppbyggda stamnät utan använder sig av samma nät och på så sätt är man till viss del ändå sårbar.

Energi

Samhället har ett starkt beroende av energi för att fungera. Energi behövs för uppvärmning och nerkylning av lokaler, för belysning och till olika apparater, för transporter av både människor och gods samt för produktion och distribution av varor och tjänster. De viktigaste energibärarna av den svenska energiförsörjningen är elenergi och oljeprodukter.

El måste produceras i samma stund som den konsumeras, användningen av energi måste därför alltid vara lika stor som tillförseln. I Sverige inträffar de största topparna i förbrukningen när det är

som kallast under vintern. Elproduktionen i Sverige framställs till största delen genom vattenkraft och kärnkraft. Vattenkraften produceras till största delen i norra Sverige medan den mesta elen konsumeras i södra Sverige. Kärnkraft produceras i Sverige på tre olika platser med totalt tio kraftproducerande reaktorer. Forsmark i Uppland har 3 reaktorer, Oskarshamn i Småland har 3 reaktorer och Ringhals i Halland har 4 reaktorer.

De långa avstånden mellan producenterna och konsumenterna överbryggas med hjälp av stamnätet som transporterar elen i högspänningsnät. De lokala elnäten för elen vidare från regionnäten till industrier, hushåll och övriga användare. På väg till slutanvändarnas eluttag transformeras elen successivt ner till 230 volt. Vid ett avbrott i den ordinarie elförsörjningen är ofta reservkraft det enda realistiska alternativet.

För att prioritera elanvändningen vid en eventuell elbrist gav regeringen energimyndigheten i uppdrag att utveckla ett nytt system för försörjningen av el. Systemet kallas Styrel och står för styrning av el till prioriterade användare vid bristsituationer. I Styrelsprojektet har centrala myndigheter, länsstyrelsen, landstinget och länets kommuner identifierat samhällsviktiga verksamheter som är viktiga för samhällets funktionalitet och placerat dessa i ett antal prioritetsklasser utifrån känslighet för störning i tillgången på el. Prioriteringen har utförts i samarbete med kommunerna och elnätsbolagen. Länsstyrelsen har haft en samordnande roll i arbetet. I länet har 1824 objekt identifierats. Objekten har redovisats enligt 5§ förordning (2011:931) om planering för samhällsviktiga elanvändare med prioritetsklasser.

I Sverige finns tre myndigheter som har ansvaret för elförsörjningen ur ett säkerhetsperspektiv. Energimyndigheten har det samordnande ansvaret för den övergripande försörjningstryggheten inom energiområdet i händelse av en bristsituation. Svenska kraftnät äger stamnätet och är systemansvarig för stamnätet. Genom ägandet har de ansvaret för att balansen mellan elproduktion och elförbrukning bevaras. Elsäkerhetsverket arbetar för att förebygga så att el inte skadar människor och egendom. De arbetar även för att elektriska apparater och elinstallationer är tillverkade och utförda på ett säkert sätt så att de inte stör utrustning för radio och elektroniska kommunikationer.

Därtill finns Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) som kontrollerar att de som har tillstånd att bedriva kärnteknisk verksamhet uppfyller de krav som ställs på säkerhet vid drift av anläggningarna, på kontrollen av kärnämnen samt på hantering och slutförvaring av kärnkraftens avfall. SSM har inget ansvar för elförsörjningen, men spelar en viktig roll för säkerheten i Sveriges kärnkraftverk.

Samhällsviktiga verksamheter är alla beroende av elförsörjning. De verksamheter som har störst beroende av el är vatten och avlopp, transporter, livsmedel, äldreomsorg och drivmedelsförsörjning. Transporter och drivmedelsförsörjning är de verksamheter som i sin tur är störst spridare till andra verksamheter. Avloppssystemet är beroende av el för att driva reningsprocesserna i reningsverken, inte minst den biologiska reningen är känslig och det krävs el för att ge bakteriekulturerna de rätta förhållandena. Lastbilstransporter är beroende av elförsörjning av två anledningar. För det första så är el ett krav för att överhuvudtaget kunna lägga orders samt att planera och leda trafiken. För det andra behövs el för att verksamheten ute vid terminalerna ska fungera. Alla terminaler är mer eller mindre beroende av el för sin verksamhet. Spårtrafiken är en mycket teknikintensiv verksamhet som är helt beroende av tillgången till el. Det finns reservkraft för viss utrustning på järnvägsnätet och de största stationerna, alla tunnelbanestationer har reservkraft men inga system kan leverera den effekt som krävs för att driva tåg. I Stockholms tunnelbanetrafik har tågen reservkraft för ungefär två minuters körning vilket ska räcka för att ta sig till nästa hållplats i fall man råkar ut för ett elavbrott.

Branschorganisationen Svensk Energi har tillsammans med medlemsföretagens nätägare bildat en rikstäckande samverkansorganisation uppdelad i sju samverkansområden. Dessa samverkansområden agerar vid större kriser och vid höjd beredskap bildar de den regionala beredskapsorganisationen för elförsörjningen. Företagen tecknar sinsemellan avtal om stöd vid störningar. Elsamverkanledningen har som främsta uppgift att vid störningar samverka och samordna genom att:

- sammanställa skadeläget
- bedöma behovet av resurser
- samordna hjälpinsatser
- skaffa resurser
- återrapportera skadeläget
- upprätthålla myndighetskontakter

Svensk Energi och Svenska Kraftnät har ett samverkansavtal där Svenska Kraftnät utser en kontaktperson i varje elsamverkansområde. Svenska Kraftnät bidrar till elsamverkansområdenas arbete genom att stödja utbildnings- och övningsinsatser samt genom gemensamma utvecklingar av tekniska stödsystem.

Drivmedel

Drivmedelsförsörjningen är en verksamhet som många är beroende av och som är beroende av många andra verksamheter. En faktor som kan få stora konsekvenser under en kris är bensinstationernas oförmåga att vid elavbrott leverera drivmedel till verksamheter med ett stort beroende, bland annat till lastbilstransporter, polis, räddningstjänst och akutsjukvård.

Drivmedelskedjan beskrivs i termerna utvinning, förädling, distribution samt slutanvändning. En stor del av Sveriges totala import av råolja kommer från Nordsjöområdet och från Ryssland. Oljan förädlas därefter vid 3 raffinaderier i Sverige i Lysekil, Göteborg och Nynäshamn. Raffinaderiet i Lysekil är det största. Från oljeraffinaderierna går sedan transporter till depåer runt om i landet för att till sist hamna vid bensinstationer och hos slutkonsumenter.

När det gäller slutanvändning så finns det i Sverige ett antal stora drivmedelsbolag – Preem, Shell, Statoil, OKQ8, Hydro och Jet- samt ett antal mindre aktörer. De största aktörerna verkar på det globala planet och utgör i princip hela marknaden i Sverige. Bensinstationerna har under de senaste årtiondena genomgått en stor förändring. Förr låg fokus på drivmedelsförsäljningen medan det nu för tiden ligger mer på försäljning av bland annat livsmedel. Detta är en viktig del i en bensinstations överlevnad då vinstmarginalen på drivmedel är väldigt låg i jämförelse med de övriga varor man har i sitt sortiment.

Drivmedelsförsörjningen delas in i drivmedel till fordon och drivmedel till reservkraftverk. Störningar i drivmedelsförsörjningen påverkar främst polis, räddningstjänst, avfallshantering, akutsjukvård och transporter. Dessa aktörer har oftast inga större lager av drivmedel utan är beroende av att kunna tanka på bensinstationerna. Störningar i drivmedelsförsörjningen påverkar också enskilda människor genom att tillgången till bensin minskar och priserna går upp. Det innebär problem för den som är beroende av egen bil för att ta sig till och från arbetet. Kollektivtrafiken kan drabbas av liknande problem och kan tvingas att ställa in turer eller höja priset per resa för att täcka de ökande kostnaderna. Vid bränslebrist drabbas även invånarna av att olika samhällsviktiga verksamheter inte fungerar. Soporna kanske inte hämtas, livsmedelsbutikerna står tomma på grund av färre eller försenade leveranser och

äldre som vårdas i hemmet får vänta längre på assistans eftersom hemtjänsten inte kan använda sina bilar utan får hitta på andra lösningar för att ta sig till sina patienter.

Drivmedelsförsörjningen till reservkraftverk blir av naturliga skäl intressant först vid ett elavbrott. De verksamheter som i viss utsträckning är utrustade med reservkraftverk är bland annat dricksvattenförsörjning, polis, räddningstjänst, SOS Alarm och akutsjukvården.

Det drivmedel som tillhandahålls på bensinstationer i Uppsala län tas från drivmedelsdepåerna i Gävle och Stockholm. Att Uppsala län inte har en egen drivmedelsdepå kommer att försvåra tillgången av drivmedel vid en eventuell brist och krissituation. Beroende på storlek och kedjan bensinstationen tillhör så ser försörjningen av drivmedel olika ut. De flesta stationer har fasta dagar då de får sina leveranser. Stationer med en ojämn förbrukning sluter avtal med leverantörer för leveranser vid behov för att på så sätt försäkra sig om att alltid ha tillgång till drivmedel.

Inom länet finns liten tillgång på sådana pumpar. Varken polis eller räddningstjänsten har några egna pumpar. Bensinstationerna väljer dessutom bort den teknik som måste finnas för att det ska vara möjligt att använda pumparna och använder utrymmet under marken för ny teknik som underlättar för stationens betalsystem och gör det mer stabilt istället för att säkerställa att man kan pumpa upp drivmedel under ett elavbrott.

Nedläggningen av bensinstationer försämrar tillgängligheten till drivmedel och för en del invånare ökar avståndet till närmaste anläggning. För de som bor och verkar på landsbygden är utvecklingen bekymmersam och på grund av bensinstationerna nedläggning riskerar även annan näringsverksamhet att påverkas på ett negativt sätt. En orsak till den stora nedläggningen av bensinstationer inom länet kan vara att E4:an har byggts ut och på så sätt ändrat trafikflödet genom kommunerna. En annan bidragande orsak till varför bensinstationer läggs ner kan vara att stationerna enligt lag är skyldig att tillhandahålla minst ett förnybart drivmedel.

6. Övergripande beskrivning av viktiga resurser som myndigheten kan disponera för att motstå allvarliga störningar och hantera kriser

Länsstyrelsens resurser

För att uppfylla de krav som ställs på myndigheten vid kriser finns det olika typer av resurser som krishanteringsorganisationen kan disponera.

Länsstyrelsens krisberedskapsorganisation

Krisberedskapsorganisation på myndigheten består av cirka 150 personer från olika enheter på myndigheten. All personal har utbildats och har hittills övats i startövning, funktionssamverkansövning och larmövning. Totalövning Havsörn 2013 om kärnteknisk olycka, övas i december 2013.

Krishanteringsplan

Länsstyrelsen har en krishanteringsplan som omfattar myndighetens ansvarsområde vid kriser. Under 2013 bedrivs ett arbete med att utveckla krishanteringsplanen. En uppdatering av beredskapsplan Forsmark har skett under 2013, den är primärt avsedd att hantera händelser kopplade till Forsmarks kärnkraftverk, men har även aktualitet för händelser som har sitt ursprung vid annan kärnteknisk anläggning inom och utom landets gränser. Även Epizootiplanen har reviderats under hösten 2013.

Tjänsteman i beredskap (TiB)

Länsstyrelsen har en TiB med uppgift att initiera och samordna det inledande arbetet vid en allvarlig händelse som berör myndighetens ansvarsområde. Uppgifterna är att bedriva omvärldsbevakning, upptäcka händelser, verifiera, larma och informera vid allvarliga olyckor och kriser som berör länet. TiB är anträffbar dygnet runt och besvarar larm inom fem minuter. TiB ska också inställa sig på länsstyrelsen inom en timma.

Lokaler för krishantering

Vid händelser utövas krishantering från ledningsplatsen Hugin. Ledningsplatsen är funktionell och kommunikationsmässigt finns tillgång till såväl tele-som radioförbindelser såsom Rakel och Försvarets Telenät (FTN). Webbaserat informationssystem, WIS, är framtaget för att underlätta informationsdelning mellan aktörer i det svenska krishanteringssystemet före, under och efter en kris, och används av länsstyrelsen både vid övning och utbildning och vid verkliga händelser. Signalskyddsorganisationen har tillgång till kryptografiska funktioner. Ledningsplatsen är försedd med reservkraft med uthållighet om minst en vecka. Avbrottskänslig utrustning i ledningsplatsen försörjs med avbrottsfri kraft (UPS).

Expertkompetens på myndigheten som stöd till beslut

Länsstyrelsen har ett brett ansvar och bred kompetens inom en mängd olika områden vilket medför att myndigheten kan vara ett stöd till andra myndigheter vid en kris. På samma sätt kan Länsstyrelsen utifrån sitt geografiska områdesansvar använda sig av de funktioner och nätverk som man samarbetar med som resurs för Länsstyrelsen vid kriser.

Länsstyrelsens geografiska områdesansvar

Länsstyrelsen har krav enligt det geografiska områdesansvaret och för att uppfylla dessa finns en mängd olika funktioner och nätverk som Länsstyrelsen ingår i. Dessa funktioner och nätverk är en resurs för länsstyrelsen vid kriser.

Uppsala läns regionala krishanteringsråd, KHR

Enligt förordning (2007:825, § 54.3) med länsstyrelseinstruktion ska länsstyrelsen ha ett regionalt råd för skydd mot olyckor och krisberedskap, i vilket representanter för länsstyrelsen och berörda aktörer i krishanteringssystemet bör ingå, för att skapa nödvändig samordning. Länsstyrelsen ska verka för samordning och gemensam inriktning av de åtgärder som behöver vidtas före, under och efter en kris. Rådet ska föreslå inriktningar på längre sikt för samarbetet i länet inom krisberedskap och krishantering. Dessutom ska inträffade händelser utvärderas, aktuella frågor belysas och företeelser som kan komma att påverka länet analyseras.

Rådets medlemmar består av cirka tjugo chefer för aktörer i länet vilka ansvarar för samhällsviktiga verksamheter och rådet leds av landshövdingen. Rådet syftar till att skapa förutsättningar för ett säkrare Uppsala län genom erfarenhetsåterföring, omvärldsbevakning och analys. Vidare ska rådet diskutera aktuella ämnen för att nå samsyn i krisberedskapsfrågor och främja åtgärder som syftar till att reducera sårbarheten utifrån identifierade behov, nu och i framtiden. Utöver detta ska rådet fungera som rådgivande organ till landshövdingen i krisberedskapsfrågor. Krishanteringsrådet har inte till uppgift att arbeta operativt under en kris eller räddningstjänstinsats. I dessa fall sker ledning, samordning och samverkan enligt andra rutiner.

Samordning i C- län, CeSam

Sedan år 2000 finns ett samverkansorgan i länet – CeSam, vilket har till främsta uppgift att samordna resurser vid svåra påfrestningar på samhället som berör flera kommuner och organisationer. Huvudparter i CeSam är kommunerna i Uppsala län, Landstinget i Uppsala län, Polismyndigheten i Uppsala län, Sveriges Radio P4 Uppland och Länsstyrelsen i Uppsala län.

En avsiktsförklaring upprättades under 2011, som skrevs under av kommuncheferna. Syftet med avsiktsförklaringen är att underlätta vid en händelse att de involverade parterna har möjlighet att uppfylla sina åtagande, såväl enligt lag och förordning som enligt de regionala och lokala överenskommelserna. Avsiktsförklaringen har som övergripande mål samverkan och samordning.

Under 2012 har arbetsgrupper skapats och processer utifrån ett före, under och efter perspektiv har länkats samman. Under 2013 har ett två årigt projekt startat med att utveckla regional samordning och inriktning, där ett av målen är att omarbete avsiktsförklaringen till att möta de identifierade behoven av samordning och ledning.

Övergripande samverkan i Mellansverige, ÖSAM

ÖSAM står för "Övergripande samverkan i Mellansverige" och är ett länsövergripande samarbete mellan åtta länsstyrelser i Mellansverige. I ÖSAM ingår Uppsala, Stockholms, Södermanlands, Västmanlands, Östergötlands, Gotlands, Örebro och Värmlands län. Då samtliga länsstyrelser i ÖSAM är geografiskt områdesansvariga inom sitt respektive län omfattar samarbetet ett brett spektrum av arbetsuppgifter inom krisberedskapsområdet.

Syftet med ÖSAM är att genom erfarenhets- och kunskapsutbyte minska sårbarheten i länen och bidra till en stärkt krishanteringsförmåga. ÖSAM arbetar bland annat med att ta fram gemensamma riktlinjer

och samverkar i planering av aktiviteter. Försvarsdirektörerna eller motsvarande i de åtta länen utgör ledningsgrupp för ÖSAM och ordförandeskapet roterar årligen mellan länen. Ledningsgruppen träffas regelbundet två gånger per år eller vid behov. Förutom ledningsgruppen finns två arbetsgrupper ÖSAM LEH och ÖSAM LSO, där respektive arbetsgrupperna lyfter frågor inom respektive lagområde.

Övriga resurser

Samhällets krishanteringsförmåga ska byggas från lokal nivå via regional till nationell nivå. Enligt närhetsprincipen ska en kris hanteras så nära de som berörs av krisen som möjligt. Om en kris är på kommunal nivå ska kommunen inom ramen för sitt områdesansvar verka för samordning av all krishantering inom sina gränser. När kommunernas resurser inte räcker till eller om krisen är regional bör resurser så långt som möjligt omfördelas inom regionen. Länsstyrelserna kan även, genom statliga kontakter, förmedla resurser från andra delar av landet.

Om situationen kräver nationella resurser, på grund av händelsens komplexitet och omfattning, har MSB förstärkningsresurser som kan användas inom områdena oljeskydd, skogsbrand, farliga ämnen och översvämning. MSB ansvarar även för Svenska nationella ambulansflyget. MSB har resurser i form av utrustning och på vissa områden finns personal att tillgå. I en situation där kommunens och regionens resurser inte räcker till kan även Försvarsmakten bistå med personella resurser, under vissa villkor, inom ramen för en räddningsinsats enligt lagen om skydd mot olyckor. Försvarsmakten kan även bistå enligt förordning (2002:375) om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet. I det senare fallet betalar den anlitande myndigheten eller kommunen själv för insatsen.

För att underlätta vid en kris och motstå allvarliga störningar har myndigheten även ett antal frivilligorganisationer att ta stöd ifrån, som till exempel Sveriges krisstödsförbund.

7. Bedömning av förmågan inom myndighetens ansvarsområde att motstå och hantera identifierade hot och risker

Krisberedskapsförmågan kan delas in i två delar; krishanteringsförmåga och förmåga i samhällsviktig verksamhet att motstå allvarliga störningar (Regeringsbeslut Fö 2008/3567/SSK).

Krishanteringsförmåga avser en organisations förmåga att vid allvarliga störningar leda den egna verksamheten, fatta beslut inom eget verksamhets- eller ansvarsområde, sprida snabb, korrekt och tillförlitlig information och vid behov kunna samverka med andra aktörer. Krishanteringsförmågan handlar om att det ska finnas en god hantering av konsekvenserna av inträffade händelser, genomföra de åtgärder som krävs för att avhjälpa, skydda och lindra effekterna av det inträffade.

Förmåga i samhällsviktig verksamhet att motstå allvarliga störningar gör att verksamheten kan bedrivas på en sådan nivå att samhället fortfarande kan fungera och säkerställa grundläggande service, trygghet och omvårdnad om allvarliga störningar skulle inträffa. Detta innebär att länet har i uppgift att hantera krisens eventuella konsekvenser för den egna verksamheten, särskilt de delar av den egna verksamheten som kan beskrivas som samhällsviktiga ur ett krisberedskapsperspektiv.

Förmågan bedöms enligt följande skala:

Förmågan är god

- innebär inte att en kris passerar obemärkt, utan att samhället har de resurser och den kapacitet som krävs för att kunna lösa samhällsviktiga uppgifter vid en kris

Förmågan är i huvudsak god

- innebär att förmågan har vissa brister och att viss samhällsservice sätts åt sidan till förmån för akut verksamhet

Förmågan är bristfällig

- innebär att samhällets resurser understiger kraftigt det som behövs för att lösa de uppgifter som är samhällsviktiga vid en kris

Förmågan är mycket bristfällig

- innebär att samhället står i det närmaste oförberett

Bedömning för förmågan inom myndighetens ansvarsområde att motstå och hantera identifierade hot och risker är densamma som tidigare år.

Forsmarks kärnkraftverk

Enligt lagen om skydd mot olyckor ansvarar Länsstyrelsen för räddningstjänsten vid utsläpp från en kärnteknisk anläggning i sådan omfattning att särskilda åtgärder behövs för att skydda allmänheten eller vid överhängande fara för ett sådant utsläpp. Länsstyrelsen skall också ansvara för sanering efter utsläpp från en kärnteknisk anläggning. Länsstyrelsens ansvar gäller oavsett om det handlar om en svensk eller utländsk kärnteknisk olycka.

Länsstyrelsen krisberedskapsorganisation är organiserad, dimensionerad, utbildad och övad för att möta kravet i lagen om skydd mot olyckor. Utbildning, övning och information är tre viktiga beståndsdelar. Krisberedskapsorganisationen är i sin utformning förhållandevis ny och kommer att under 2013 att övas i sin helhet. En stor satsning har gjorts under 2013 avseende revidering av beredskapsplaner och stöddokument jämte utveckling, utbildning och övning av krisberedskapsorganisationens personal.

En kärnenergiberedskapssamverkansövning, Havsörn 2013, i full skala är planerad till november och december 2013, som kommer att omfatta det tidiga skedet efter en olycka till tiden fyra månader efter densamma. Havsörn 2013 kommer i huvudsak att inha ett lärande angreppssätt, men det kan förväntas att lärdomarna kommer bli omfattande och ligga till grund för kommande års beredskapsarbete vid länsstyrelsen och samverkande aktörer. Vid en mer omfattande olycka kommer bemanning att krävas dygnet runt i flera månader, vilket skulle innebära svåra påfrestningar för länsstyrelsen och samverkande aktörer. Förstärkningsresurser finns att tillgå, nationellt och internationellt, men planerna för hur det skulle gå till kan utvecklas.

Ett utpekad ansvar för Länsstyrelsen är sanering. I samband med ett tillsynsbesök av Myndigheten för samhällskydd och beredskaps (MSB) i februari ålades Länsstyrelsen att senast 2014-05-31 göra en översyn och revidera myndighetens plan för sanering efter en kärnteknisk olycka. Det arbetet är planerat till våren 2014.

Myndigheten har fått ökade resurser till information, vilket har möjliggjort en förstärkning av informationsfunktionen. Vidare har de övningar som genomförts 2013 tillika övrigt beredskapsarbete som bedrivits, varit till nytta för myndighetens kriskommunikationsförmåga.

Vid en olycka kommer Länsstyrelsen att bli beroende av resultat från strålningsmätningar utförda av andra. Sammantaget kommer behovet av mätningar bli stort. Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) har påpekat att de resurser som finns inom området inte kommer att vara tillräckliga. Utöver kartläggning av nedfallet kommer kraven på mätningar även omfatta livsmedelskontroll, kontroll inom jordbruket och så vidare, för vilket de kommer krävas resurser och en förmåga som inte finns i tillräcklig omfattning i landet. Länsstyrelsen ifrågasätter även om det i länet och i landet i övrigt finns den utrustning i den omfattning som krävs för sanering och hantering av uppkommet radioaktivt avfall. SSM har genom påpekanden i olika sammanhang rekommenderat att vid haverilarm bör omedelbar utrymning av de närmast kilometrarna från anläggningen utföras. Länsstyrelsen avser att under 2014 arbeta i samverkan med andra aktörer med att anpassa sina beredskapsplaner för att kunna säkerställa möjlighet till efterlevnad av SSM:s rekommendation.

En analys av erfarenheterna från olyckan i Fukushima pågår och sannolikt kommer analysen att leda till ytterligare slutsatser avseende kärnkraftsberedskapen.

Positiva inslag inom kärnkraftsberedskapen är, bland annat, genom en god samverkan med de andra kärnkraftslänen, utveckling av förmåga att erhålla stöd från annat län om en olycka skulle inträffa vid kärnkraftstationen i Forsmark. Andra positiva inslag i kärnkraftsberedskapen är att Länsstyrelsen förfogar över en tekniskt välutrustad och i övrigt ändamålsenligt utformad ledningscentral, att indikeringsförmågan i Forsmarks omedelbara närhet kommer att höjas genom den pågående installationen av fasta mätstationer samt att förmågan till dosimetri för personal som gör insatser efter en kärnkraftsolycka kommer att höjas som ett resultat av pågående införande av modern dosimetriutrustning.

Sammantaget gör Länsstyrelsen bedömningen att krisberedskapsförmågan vid filtrerat utsläpp är i huvudsak god. Krisberedskapsförmågan vid en olycka då filtrerat utsläpp inte är möjligt bedöms som bristfällig.

Övning Havsörn 2013 är i sin helhet en satsning för att utveckla formerna för ledning, samverkan och hantering av en olycka. Den ska också ge konkreta utvecklingsområden som ska ligga till grund för kommande års beredskapsarbete vid länsstyrelsen och samverkande aktörer. Länsstyrelsen i Uppsala län arbetar även nationellt i olika forum med frågor som rör kärnenergiberedskapen och där omhändertas dessa i form av olika projekt.

Elförsörjning

Länets robusthet vad gäller reservkraft är god. De flesta kommuner har ett väl utbyggt system med både fasta och rörliga reservaggregat. Problematiken finns i bränsleförsörjningen av densamma. Ett överslag inom kommuner och landsting visar att upptankade fordon och reservkraftverk räcker ca tre dygn, sedan behövs det påfyllning.

Sammanfattningsvis gör Länsstyrelsen bedömningen att krishanteringsförmågan och förmåga till samhällsviktig verksamhet att motstå allvarliga störningar är bristfällig.

Sevesoanläggningar

Riskanalyser genomförs vid var och en av de tio anläggningarna, och detta i enlighet med vad som regleras i lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor. Kontroll av identifierade risker, och vidtagna aktiviteter för att minska dessa, sker vid de tillsyner som Länsstyrelsen, Arbetsmiljöverket och kommunens räddningstjänst och miljökontor genomför på regelbunden basis.

Länsstyrelsen gör bedömningen att krishanteringsförmågan och förmåga i samhällsviktig verksamhet att motstå allvarliga störningar är god.

Bränsle

Bränsle till kommunernas och landstingets fordon tankas till största del på kommersiella tankstationer. Vid ett elbortfall kommer de tankställen som inte har reservkraft att sluta fungera. Konsekvensen för tredje man blir mycket stor, t.ex. hemvårdare som inte kommer ut på landsbygd med mat och vård. Planering för och bränsleförsörjning av de kommunala fasta och rörliga elkraftverken är belysta i länets arbetsgrupp för risk- och sårbarhetsanalyser, CeSam RSA. Kunskapen om bristen i förmåga gör att länets kommuner bör se över arbetet med poolorganisationen och Energimyndigheten för att få till stånd avtal för bränsleförsörjning till samhällsviktig verksamhet i kommunerna.

Länsstyrelsen gör bedömningen att krishanteringsförmågan och förmåga till samhällsviktig verksamhet att motstå allvarliga störningar är bristfällig.

En möjlig fortsättning är att för länet se över behovet av drivmedel och utarbeta riktlinjer och stöd till länets aktörer för att kunna arbeta proaktivt och därmed skapa robusthet i drivmedelsförsörjningen.

Epizooti och zoonos

Länsstyrelsen har det regionala ansvaret för förebyggande smittskydd samt leder och samordnar åtgärder mot smittsamma djursjukdomar enligt epizootilagen. Epizootiberedningsplan för Uppsala län reviderades år 2013. Länsstyrelsen har utrymmen och utrustning för att i ett inledningsskede kunna leda sanerings- och provtagningsarbete om en allvarlig smittsam djursjukdom uppträder i länet. Epizootiutrustning förvaras i ett särskilt epizootirum där hygiensluss och möjlighet till rengöring och desinfektion finns. Om en epizootisk sjukdom misstänks eller har konstaterats kan Statens jordbruksverk komma att upprätta en epizootologisk kontrollcentral i anslutning till länsstyrelsen.

Länsstyrelsen samarbetar, beroende på aktuell fråga, med länets smittskyddsläkare, Statens smittskyddsinstitut, Statens jordbruksverk, Livsmedelsverket, Statens veterinärmedicinska anstalt och berörda kommuner. Länsstyrelsen samarbetar, förutom med berörda kommuner, även med Statens smittskyddsinstitut när det gäller frågor där smitta kan överföras från livsmedel till människor, exempelvis bakterierna *Listeria*, *Campylobacter*, *Salmonella*, och EHEC (enterohämorrhagiska *Escherichia coli*). Smittskyddsläkaren vid Landstinget i Uppsala län svarar för att organisera och leda länets smittskyddsarbete avseende epidemier.

Länsstyrelsen gör bedömningen att krishanteringsförmågan och förmåga i samhällsviktig verksamhet att motstå allvarliga störningar är i huvudsak god.

Dricksvatten

Samarbete har skett med Livsmedelsverkets VAKA grupp7 och information och utbildning har till viss del genomförts i länets kommuner under tidigare år. Kunskapen om hur VAKA fungerar och vad som

förväntas från kommunen om man väljer att söka det stödet är gott. Till detta kommer även nya Dricksvatten och krisberedskapsgruppens arbete, VAB, där Länsstyrelsen deltar. Förmågan att hantera en händelse som denna är i länet god, både vad gäller informationsspridning men även med hjälp av Livsmedelsverkets stöd med vattenförsörjning.

Länsstyrelsen gör bedömningen att krishanteringsförmågan och förmåga i samhällsviktig verksamhet att motstå allvarliga störningar är i huvudsak god.

Gruvhål

Risken och sannolikheten att ett gruvhål orsakar en större händelse är liten, trots den stora mängden av gruvhål. SGU har inventerat ett 60 tal som kan utgöra fara för allmänheten men dessa ligger i områden som inte besöks av större folkmängder särskilt frekvent, därför är sannolikheten för olyckor inte är särskilt stor. Länet förmåga att upptäcka gruvhål är helt avhängt på allmänheten och de upptäckter som rapporteras in. Därefter besöker länsstyrelsen platsen för att göra bedömningen om det behöver stängas av eller ej. Med på dessa bedömningsbesök finns personal från SGU. Samarbetet med polisen, som också är ansvarig för stängsling av gruvhålen är mycket gott. Skogsstyrelsen driver för närvarande ett projekt i länet för att inventera gruvhål.

Länsstyrelsen gör bedömningen att krishanteringsförmågan och förmåga i samhällsviktig verksamhet att motstå allvarliga störningar är god.

Dammar

Kraftbolagen ansvarar för säkerheten vid sina dammar. Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för vattenverksamheten. Kommunens räddningstjänst är tillsynsansvarig för den farliga verksamheten (LSO 2kap 4 §) och har därmed ansvaret för tillsyn av dammsäkerheten. För närvarande arbetar kommunerna längs Dalälven, Dalälvens Vattenregleringsföretag, dammägare och länsstyrelserna i Dalarna, Gävleborg och Uppsala län tillsammans för att ta fram en plan för hur de olika organisationerna ska samarbeta vid ett eventuellt dammbrott i Dalälven. Samordning av rutiner för larm och åtgärder, kartläggning av riskområden och planer för att minska skador och underlätta en eventuell evakuering är väsentliga delar i beredskapsplanen. I Uppsala län deltar Tierp, Heby och Älvkarleby kommun.

Länsstyrelsen gör bedömningen att krishanteringsförmågan och förmåga i samhällsviktig verksamhet att motstå allvarliga störningar är i huvudsak god.

8. Särskild förmågebedömning enligt förutsättningar som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap beslutar

Krisberedskapsförmågan består av två delar – krishanteringsförmåga och förmåga i samhällsviktig verksamhet att motstå allvarliga störningar. Dessa två förmågor bedöms med hjälp av indikatorer samt enligt en särskild bedömningsskala. Myndigheterna gör först en bedömning av den generella förmågan, oberoende av händelse. Sedan görs en bedömning utifrån en specifik händelse.

Särskild förmågebedömning enligt punkt 7 5§ MSBFS 2010:7 är lämnad till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap enligt särskilt formulär. Nedan en sammanfattning över myndighetens och länets generella krishanteringsförmåga med indikatorer. Svartalternativen är:

Ja – myndigheten uppfyller samtliga indikatorers komponenter

Delvis – myndigheten uppfyller vissa av komponenterna

Nej – myndigheten uppfyller inga komponenter

Förmåga oberoende av händelse

Indikatorer på krishanteringsförmåga	Länsstyrelsen	Länet
Ledning, samverkan och information	Delvis	Ja
Informationssäkerhet	Delvis	Delvis
Omvärldsbevakning	Ja	Ja
Larm	Ja	Ja
Materiella resurser	Ja	Delvis
Personella resurser	Ja	Delvis
Praktisk erfarenhet	Delvis	Delvis

Indikatorer på förmåga i samhällsviktig verksamhet att motstå allvarliga störningar	Länsstyrelsen	Länet
Informationssäkerhet	Delvis	Delvis
Säkerhet och robusthet i samhällsviktig infrastruktur	Delvis	Delvis
Reservkraft	Ja	Delvis
Möjlighet att flytta samhällsviktig verksamhet till annan plats	Delvis	Delvis
Materiella resurser	Ja	Delvis
Personella resurser	Delvis	Delvis
Samverkan	Ja	Delvis
Praktisk erfarenhet	Delvis	Delvis

Graden av förmåga anges i fyra steg

Förmågan är **god**- bedömningen att förmågan är god innebär inte att en kris passerar obemärkt, utan att myndigheten eller länet bedöms ha resurser och kapacitet att kunna lösa de uppgifter som är samhällsviktiga vid en kris.

Förmågan är i huvudsak **god med viss brist** – att förmågan är i huvudsak god men har vissa brister innebär att samhällservice i viss mån åsidosätts för att prioritera mer akut verksamhet.

Det finns en viss förmåga med den är **bristfällig** – innebär att myndighetens eller länets resurser understiger kraftigt det som behövs för att lösa de uppgifter som är samhällsviktiga vid en kris

Det finns ingen eller **mycket bristfällig** förmåga- att samhället står i det närmaste oförberett

Förmåga	Länsstyrelsen	Länet
Krishanteringsförmåga	God med viss brist	God med viss brist
Förmåga i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar	God med viss brist	God med viss brist

Krishanteringsförmågan och förmågan att i samhällsviktig verksamhet motstå allvarliga störningar bedöms som **God med viss brist**. Förmågan bedöms inte vara God eftersom det saknas tillräckligt med praktisk erfarenhet. Ett arbete pågår med att utveckla den regionala kriskommunikationsplanen för att stärka förmågan i länet. Myndigheten kommer att övas i sin helhet under senare delen av året

Förmåga med händelse GNSS

Scenariot för årets särskilda förmågebedömning var ett plötsligt bortfall av Sveriges tillgång till GNSS-baserade tjänster. GNSS är ett samlingsnamn för satellitbaserade navigationssystem såsom GPS, GLONASS, Galileo och Beidou/Compass. Det används brett inom många samhällssektorer. Tjänsterna baseras på antingen positioneringsdata, såsom kartfunktioner, navigeringsstöd och enhetsövervakning, eller tidsdata, såsom synkronisering av tid och frekvens mellan olika IT-system och UTC-tid, kontrollerad universell tid. Nedan en sammanfattning över Länsstyrelsens och länets generella krishanteringsförmåga vid störningar i användningen av GNSS och förmåga i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar.

Indikatorer på krishanteringsförmåga	Länsstyrelsen	Länet
Ledning, samverkan och information	Delvis	Delvis
Informationssäkerhet	Delvis	Delvis
Materiella resurser	Ja	Delvis
Personella resurser	Ja	Delvis
Praktisk erfarenhet	Nej	Nej

Indikatorer på förmåga i samhällsviktig verksamhet att motstå allvarliga störningar	Länsstyrelsen	Länet
Informationssäkerhet	Delvis	Delvis
Säkerhet och robusthet i samhällsviktig infrastruktur	Delvis	Delvis
Materiella resurser	Ja	Delvis
Personella resurser	Ja	Delvis
Samverkan	Delvis	Delvis
Praktisk erfarenhet	Nej	Nej

Förmåga	Länsstyrelsen	Länet
Krishanteringsförmåga	God med viss brist	God med viss brist
Förmåga i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar	God med viss brist	God med viss brist

Förmåga vid störningar i användningen av GNSS är för myndigheten och länet svår att bedöma. Länsstyrelsen i Uppsala län och länet bedömer att scenariot inte ger tillräcklig information om förutsättningar och konsekvenser för att kunna göra en rättvis bedömning. Detta medför att det görs ett antagande om att förmågan i krishanteringsförmåga och förmåga i samhällsviktig verksamhet att motstå störningar är God med viss brist.

9. Planerade och genomförda åtgärder, samt en bedömning av behov av ytterligare åtgärder med anledning av risk- och sårbarhetsanalysens resultat

Genomförda åtgärder enligt regleringsbrevet 2013

Punkt 67

Länsstyrelsen har bedrivit tillsyn av kommunerna inom området skydd mot olyckor enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor. Tillsynen har samordnats med länsstyrelsernas uppföljning av kommunernas tillämpning av lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

Punkt 68

Länsstyrelsen har gjort en översiktlig regional sammanställning med analys och värdering av de risk- och sårbarhetsanalyser och handlingsplaner som kommuner och landsting sammanställer enligt lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Uppföljningen har samordnats med uppföljningen av kommunernas användning av utbetalade medel enligt avtal mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) om kommunernas uppgifter i samhällets krishanteringssystem.

Punkt 38

Länsstyrelsen kommer att redovisa insatser och användning av medel från anslag 1:10 Klimatanpassning inom utgiftsområde 20 med anledning av uppdraget att samordna det regionala klimatanpassningsarbetet.

Punkt 39

Länsstyrelserna ska sammanställa, redovisa och göra jämförelser av det klimatanpassningsarbete som sker på kommunal nivå. Utgångspunkt för arbetet bör vara bedömningar om sårbarhet för klimatförändringar och behov av klimatanpassning. Länsstyrelserna ska sedan efter samråd med berörda aktörer utarbeta regionala handlingsplaner för klimatanpassning till vägledning för det fortsatta lokala och regionala klimatanpassningsarbetet. Uppdraget har delrapporterats den 1 oktober 2013 enligt krav samt kommer att slutrapporteras till Regeringskansliet (Miljödepartementet) senast den 30 juni 2014.

Punkt 8

Länsstyrelserna ska redovisa hur arbetet med samordning av den regionala krisberedskapsplaneringen vid eventuella epizootiutbrott fortskrider. Redovisningen ska översiktligt beskriva de prioriteringar och åtgärder som genomförts samt eventuella problem.

Punkt 90

Länsstyrelserna ska kunna använda och samverka med det gemensamma radiokommunikationssystemet Rakel. Rakelarbetet fortskrider i länet genom samarbetet i Rakelutvecklingsgrupp i C-län (RUG-C). Följande aktörer inom myndigheten använder Rakel: ledningsplatsen, TiB, länsledningen, mätorganisationen för kärnteknisk olycka och djurskyddskontrollanter, naturmiljö och landsbygd.

Rakel för krishantering har anskaffats i Enköping och Håbo kommun. Knivsta kommun, Östhammars kommun och Tierps kommun har infört Rakel. Heby kommun driver Rakelprojekt i samverkan med Sala kommun. Älvkarleby kommun driver Rakelprojekt i samverkan med Gävle kommun. Uppsala räddningstjänst har Rakel. Inom Landstinget har samtliga TiB:ar en personlig Rakel.

Genomförda åtgärder under 2013 enligt lagstadgat ansvar

Myndigheten bevakar, **enligt 52 § förordning med länsstyrelseinstruktion**, att risk- och beredskapshänsyn tas i samhällsplaneringen. Enheten för samhällsskydd och beredskap deltar bland annat vid myndighetens planberedningar.

Enligt **53 § förordning med länsstyrelseinstruktion** har myndigheten TiB med uppgift att initiera och samordna det inledande arbetet med att upptäcka, verifiera, larma och informera vid allvarliga kriser som berör länet. Länsstyrelsens TiB genomför regelbundna telefonkonferenser med länets aktörer inom krisberedskap, CeSam Kärna, i syfte att se till att kontaktvägarna fungerar och att få en aktuell lägesbild från deltagarna.

Länsstyrelsen i Uppsala län har, i enlighet med **54 § förordning med länsstyrelseinstruktion**, gett stöd till de aktörer som är ansvariga för krisberedskapen i länet avseende planering, risk- och sårbarhetsanalyser samt utbildning och övning. Utbildning och övning av myndighetens egen krisorganisation med samtliga anställda på myndigheten är genomförd under året. En totalövning genomförs i december 2013: Havsörn 2013. Därtill har arbetsgruppen CeSam UTB tagit fram och genomfört utbildningarna i utbildningskatalogen för berörda aktörer. Länsstyrelsen i Uppsala län har i inom ramen för CeSam UTB samverkat med Västmanland län, Gävleborg, Dalarnas län. Stockholms län har tillkommit till utbildningsgruppen under året.

I enlighet med **54 § förordningen med länsstyrelseinstruktion** har Länsstyrelsen i Uppsala län ett regionalt råd för skydd mot olyckor och krisberedskap. Rådets medlemmar består av cirka tjugo chefer för aktörer i länet vilka ansvarar för samhällsviktiga verksamheter och rådet leds av landshövdingen. Rådet syftar till att skapa förutsättningar för ett säkrare Uppsala län genom erfarenhetsåterföring, omvärldsbevakning och analys. Vidare ska rådet diskutera aktuella ämnen för att nå samsyn i krisberedskapsfrågor och främja åtgärder som syftar till att reducera sårbarheten utifrån identifierade

behov, nu och i framtiden. Utöver detta ska rådet fungera som rådgivande organ till landshövdingen i krisberedskapsfrågor.

Länsstyrelsen har, i enlighet med **54 § förordningen med länsstyrelseinstruktion**, genomfört uppföljning av lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

Länsstyrelsen rapporterar årligen till MSB om kommunernas och landstingets beredskapsförberedelser och rapporterar samtidigt en bedömning av effekten av de vidtagna åtgärderna.

Nödvändig samverkan med närliggande län sker, i enlighet med länsstyrelsens geografiska områdesansvar som det definieras i **7 § förordning om krisberedskap och höjd beredskap**, framför allt inom det länsövergripande samarbetet ÖSAM.

I enlighet med **7§ förordningen om krisberedskap och höjd beredskap och 54 § förordning med länsstyrelseinstruktion** har föreliggande risk- och sårbarhetsanalys upprättats.

Genomförda åtgärder enligt handlingsplan från risk- och sårbarhetsanalysen 2012

Inför totalövningen, kärnkraft Havsörn 2013, har myndighetens krisberedskapsorganisation utbildats. Delar av krisberedskapsorganisationen har övats under Grepen 2012. Övning Grepen kommer att genomföras som en del av övningen ”Havsörn” under 2013. Kunskapsuppbyggnad sker på alla nivåer parallellt.

Saneringsplanen i händelse av kärnkraftsolycka har uppdaterats och en aktuell indikeringsplan upprättats.

Länsstyrelsen i Uppsala län är under 2013 ordförande i ÖSAM. En verksamhetsplanering för ÖSAM togs fram. Samverkansformerna inom ramen för avsiktsförklaringen CeSam 2.0 har utvecklats genom projekt Utveckling regional samordning och ledning.

Krishanteringsrådet har ombildats och rådets medlemmar består av cirka tjugo chefer för aktörer i länet vilka ansvarar för samhällsviktiga verksamheter och rådet leds av landshövdingen. Rådet syftar till att skapa förutsättningar för ett säkrare Uppsala län genom erfarenhetsåterföring, omvärldsbevakning och analys.

Säkerhetskonferens i Gimo har genomförts med huvudtema kopplat till inträffade händelser och framtida utveckling inom området krisberedskap. Förvaltningschefskonferensen är inte genomförd under 2013. Den genomförs under 2014. Förvaltningskonferensen kommer under 2014 att spegla de frågor som kommer att diskuteras under säkerhetskonferensen i Gimo under 2013.

Under 2013 har myndigheten drivit följande Anslag 2:4 projekt, Krisberedskap:

- Utveckling av risk-och sårbarhetsanalyser och kontinuitetshantering
- Utveckling av regional samordning och inriktning
- Utveckling av förmågan till civil-militär samverkan

- Sociala risker och social oro
- Införande av webbaserad lägesbild med Rakel GPS-funktion i länsstyrelsens ledningssystem
- Havsörn 2013, förmågeutveckling i kärnenergiberedskap
- Utveckling av gemensamma planverk inom ÖSAM kopplat till utrymning och mottagning av civilbefolkning i samband med omfattande samhällspåverkande händelse

En klimatanpassningsutställning, Våtare, varmare och vildare, har anordnats i början av året.

Arbetet med programmet ”Handlingsplan kärnkraft 2015” pågår.

Underlag och stöd till framtagandet av riskkartor, enligt översvämningsförordningen, kommer att lämnas in till Länsstyrelsen i Västmanlands län.

Planerade åtgärder 2014

Handlingsplan för klimatanpassning

Planerade åtgärder för klimatanpassningsarbetet för 2014 och framåt, kommer att lyftas upp i framtagandet av *Regionala Handlingsplanen för klimatanpassning* som i sin tur kommer att färdigställs under juni 2014.

Projekt utveckling av regional samordning och inriktning

Projektet ingår i MSB satsning på att utveckla förmågan till regional samordning och inriktning. I fokus ligger att utveckla länsstyrelsens geografiska områdesansvar. Syftet är att generera ett helhetstänk och en samlad bild över händelser som kan inträffa. I projektet ingår att omarbete den avsiktsförklaring, CeSam 2.0, till att möta de nya identifierade behoven av samordning och ledning samt att arbeta fram en gemensam strategi för samverkan och samordning i länet.

Projekt Utveckling av risk-och sårbarhetsanalyser och kontinuitetshantering

Länsstyrelsen i Uppsala län tillsammans med länets kommuner och landsting ska till 2015 ha tagit fram en modell och genomfört analys enligt metoden för risk- och kontinuitetshantering. I analysarbetet ska det tas hänsyn till resultatmålen.

Med denna analys kan kommunerna och landstinget, enligt föreskrifterna, leverera lokal RSA som är väl underbyggd och av god kvalitet för 2015.

Projekt Sociala risker och social oro

Syftet med projektet är att öka förmågan hos aktörer i länet att identifiera, förebygga och hantera sociala risker och därigenom bidra till en starkare och mer omfattande krisberedskap. 2014 kommer länsstyrelsen tillsammans med ett antal pilotkommuner, landstinget och flertalet andra aktörer i länet arbeta med att identifiera risker av social karaktär för att därefter utveckla förmågan att förebygga och hantera sociala risker och social oro.

Projekt Havsörn 2013, förmågeutveckling i kärnenergiberedskap

Projektet syftar till att förbereda, genomföra och utvärdera en kärnenergiberedskapsövning (KKÖ) Havsörn. Projektet i sin helhet, utgör en särskild satsning som syftar till att höja samhällets samlade förmåga att genom regional och nationell samverkan hantera kärnkraftolyckor och andra kriser.

Utöver övningen och dess utvärdering kommer projektet att omfatta en rigorös översyn av beredskapsplaner jämte en massiv satsning på förberedande utbildningar och övningar.

Projektet i sin helhet ses som en satsning på utveckling av former för ledning, samverkan och hantering av kärnkraftolyckor, men även andra kriser som berör många aktörer och samhällssektorer.

Projekt Utveckling av gemensamma planverk inom ÖSAM kopplat till utrymning och mottagning av civilbefolkning i samband med omfattande samhällspåverkande händelse

Projektet kommer att bedrivas inom tre delområden, där varje område innehar eget projektmål. Projekten förväntas tillgodose de gemensamma behov som finns inom respektive delområde. Dessa områden är

- Utrymning av befolkat område
- Mottagning av befolkning från utrymt område
- Kriskommunikation i samband med utrymning och mottagande

Den gemensamma nämparen för dessa tre delområden är att utveckla gemensamma former och metoder för Länsstyrelserna att stödja varandra. Projektet ska drivas inom ÖSAM. Länsstyrelsen i Uppsala län har som ordförande län ett utökat ansvar att hålla samman arbetsgrupper och ledningsgrupp.

Övningar och utbildningar för myndigheten

Under 2014 vidmakthåller myndigheten utbildnings- och övningsverksamheten och omhändertar erfarenheter från övning Havsörn 2013 enligt särskild plan.

Bedömning av behovet av ytterligare åtgärder med anledning av risk- och sårbarhetsanalysens resultat

2013 har inneburit en stor satsning avseende revidering av beredskapsplaner och stöddokument jämte utveckling, utbildning och övning av krisberedskapsorganisationens personal. Detta arbete kommer fortsätta under 2014. Övning Havsörn kommer i huvudsak att inta ett lärande angreppssätt, men det kan förväntas att lärdomarna kommer bli omfattande och ligga till grund för kommande års beredskapsarbete vid länsstyrelsen och samverkande aktörer.

Vid en mer omfattande olycka kommer bemanning att krävas dygnet runt i flera månader, vilket skulle innebära svåra påfrestningar för länsstyrelsen och samverkande aktörer. Förstärkningsresurser finns att tillgå, nationellt och internationellt, men planerna för hur det skulle gå till behöver utvecklas.

Ett utpekad ansvar för Länsstyrelsen är sanering. I samband med ett tillsynsbesök av Myndigheten för samhällskydd och beredskaps (MSB) i februari ålades Länsstyrelsen att senast 2014-05-31 göra en översyn och revidera myndighetens plan för sanering efter en kärnteknisk olycka. Det arbetet är planerat till våren 2014.

Myndigheten har fått ökade resurser till information, vilket har möjliggjort en förstärkning av informationsfunktionen. I och med rekryteringen av en informationschef har förmågan att informera allmänhet och media stärkts. Informationsfunktionen är dock ännu inte övad. Utbildning av den nya organisationen har genomförts, och kommer att övas i samband med övning Havsörn 2013. Vidare har

de övningar som genomförts 2013 tillika övrigt beredskapsarbete som bedrivits, varit till nytta för myndighetens kriskommunikationsförmåga.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) disponerar anslag 2:4 Krisberedskap och fördelar det till särskilda krisberedskapssatsningar. Anslag 2:4 Krisberedskap är ett strategiskt verktyg för att finansiera verksamhet som bidrar till samhällets samlade krisberedskap eller den samlade förmågan att hantera kriser och dess konsekvenser. Länsstyrelsen i Uppsala län har inför 2014 skickat in följande ansökningar:

Projekt När kommunikatören inte räcker till - kompetensförsörjning och likhetsprincipen i kriskommunikation. Projekt syftar till att utveckla strategier för hur kompetensförsörjningen vid en större händelse kan säkras inom kriskommunikationsområdet.

Projekt Civil - militär samverkan samt förmåga till civilt försvar i Uppsala län. Det övergripande målet är att länsstyrelsen inom ramen för projektet ska utgöra ett stöd för det pågående nationella arbetet inom totalförsvarsplaneringen i samverkan med MSB. I förlängningen ska projektet möjliggöra framtagandet av stomplaner för regional ledning och civilförsvarsplanering. Med stöd från projektet ämnar Länsstyrelsen i Uppsala län att i framtiden även kunna inkludera förmågan till regional ledning vid höjd beredskap och krig i länsstyrelsens risk- och sårbarhetsanalyser.

Projekt Regional förmågutveckling för hantering av förstärkningsresurser. Målet är att 2016 ha en ny resurspool som provats tillsammans med länsstyrelsen, polisen och frivilliga aktörer. Länsstyrelsen ska också ha en tillämpad metod att kunna ta tillvara nya frivilliga aktörer som ingår i en regional resurspool som kan användas både lokalt, regionalt och vid behov nationellt.

Bedömning av behovet av ytterligare åtgärder med anledning av risk- och sårbarhetsanalysens resultat där förmågan är bristfällig är bränsleförsörjningen. En möjlig fortsättning är att för länet se över behovet av drivmedel och utarbeta riktlinjer och stöd till länets aktörer för att kunna arbeta proaktivt och därmed skapa robusthet i drivmedelsförsörjningen.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

POSTADRESS 751 86 Uppsala GATUADRESS Hamnesplanaden 3
TEL 010-22 33 000 (vxl) FAX 010-22 33 010
E-POST uppsala@lansstyrelsen.se WEBBPLATS www.lansstyrelsen.se/uppsala